

ԱՆՏԻՍԵՍԻՄ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԹ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 23, 1896

ԹԻԻ 21

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երև.
Քրիստոս Եւ Հասարակ Մահանացուները	161
Սինայէ Գորդանան	162
«Տէրջը Խօսքը»	163
Կրօնական Վարդապետութեան Տկարացումը	163
Ամուսնական Կեանքին Առաջին Տարին	163
Թնդանօթին Եւ Ջրահին Մրցումը	164
Պայծառութիւնը Գիտեցէք	165
Թիթեռնիկի Մը Պատմութիւնը	165
Թղթակցութիւնք	
Հայ Եկեղեցւոյ Վարդապետ Մը Հայ Աւետարանականաց Ամպինին Վրայ	166
Տիկին Ստեփանի Պաշտօնական	166
Պաշտօնական Հրաւեր Մը	166
Հանդէս Քաղաքական	167
Դրամական	168

ԱՒԵՏԱԲՈՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղոյ համար կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մեկ քերթի գինն է 30 փարա: Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան եւ քղատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարքըմ, Ամերիգան Խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միեւնոնաց Ընկերութեան Կողմանէ,
Ճ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՍԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՔԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՐԱԳԻՐ

ՔՐԻՍՏՈՍ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿ ՄԱՀԱՆԱԳՈՒՆԵՐԸ
(Պար. Ճորճ Ճափաճ)

Մեր Տէրջը տասներկու առաքեալներէն ոմանց վրայ լիովին տեղեկութիւն ունինք, ոմանց վրայ քիչ բան գիտենք, ոմանց վրայ ալ իրենց անունէն զատ բան մը չենք գիտեր: Այս վերջիններուն վրայ կ'ուզեմ հրաւիրել ձեր ուշադրութիւնը: Մտածեցէք այն մարդերուն և կիներուն վրայ, որոնք անձանօթ են և երբեք նշանաւոր բան մը չեն ըներ, որոնց կենսագրութիւնը երբեք չերևիր և որոնց անունները լրագրութեան մէջ երբեք չեն գտնուիր, ի բաց առեալ այն սինականներն արդարեւ ուր կը նշանակուին ծնունդներ, հարսնիքներ և մահեր: Մի արհամարհէք հասարակ մահկանացուները: Հասարակ մահկանացուն ալ թող չարհամարհէ ինքզինք: Մեծանուն Լինքըն անգամ մը սապէս ըսաւ. «Կարծեմ թէ Տէրը նախամեծար կը համարի հասարակ երեւոյթով մարդիկը, և ատոր համար շատ ստեղծած է զանոնք»: Քրիստոս երբեք չանարգեց

անկարեւոր և անպիտան երեցող անհատ մը: Նկատեցէք անոր կեանքը: «Ժողովուրդները տեսնելով» — Խնչ: Ըսէք ինծի թէ ինչ կ'ընէ մարդ մը երբ կը տեսնէ ժողովուրդներ, և ես ձեզի շատ մը բան պիտի ըսեմ անոր վրայով: Քարլայի սիրական խօսքերէն մին սա էր թէ ամէն աղղ դատուելու է այն եղանակէն որով կը վարուի իր մեծ մարդոց հետ: Ես կ'ուզեմ չըջել այդ խօսքը, և կ'ըսեմ թէ ամէն մեծ մարդ դատուելու է այն եղանակէն որով կը վարուի ժողովուրդներուն հետ: Ոմանք կ'ատեն ժողովուրդը: Ոմանք կը վախնան ժողովուրդէն: Ոմանք կը շողորթութեն ժողովուրդը և կ'ուզեն անոր շնորհիւ բարձրանալ և իշխանութեան հասնիլ: Քրիստոս ասանց ոչ մին ըրաւ: Ժողովուրդին համար արհամարհանքի բառ մը չսպրդեցաւ իր բերնէն: Երբեք: «Ժողովուրդները տեսնելով» անոց ինչո՞ւն է:

Նկատեցէք անոր կեանքին պարագաները: Ժողովուրդին մէջտեղ ծնաւ: Մտորի մէջ պառկեցաւ: Իր հայրը գիւղացի գործաւոր մ'էր, ինքն ալ տաւրներով հիւսնութիւն ըրաւ: «Ժողովուրդէն շատերը յօժարութեամբ մտիկ կ'ընէին անոր»: Իր կեանքը ժողովուրդին մէջ անցուց: Իր ամենէն սերտ բարեկամները խոնարհ ձկնորսներ էին: Եւ երբ վերջապէս մարդիկ խաչեցին զայն, խաչուեցաւ երկու հասարակ չարագործներու մէջտեղ և մեռաւ, ինչպէս ապրած էր, հասարակ մարդոց մէջտեղ:

Անոր վարդապետութեան մտիկ ըրէք: Պարզ էր, պարզեղուն համար և դիւրաւ յիշուող: Այսինչ ռաբբին այսպէս կ'ըսէ, այնինչ ռաբբին այնպէս կ'ըսէ, ըսելով և հեղինակներ և օրինակներ, կանոններ և բացառութիւններ յիշելով իր ունկնդիրները չէր չփոթեցներ «դպիրներուն պէս»: Պզտիկ տղայք անգամ կը հասկնային իր ըսածները, վասն զի իր շուրջ գտնուած ամէն բաներուն — երկինքին, թռչուններուն, ծաղիկներուն — խօսիլ կու տար Աստուծոյ վրայով: Ինքզինք կ'անուանէր այնպիսի անուններով զորս ամէնքը կրնային հասկնալ,

ինչպէս՝ ճամբայ, Դուռ, Որթ, Բարի Հովիւ: Իր քարոզութիւնը ամենուն համար էր: Ըսաւ թէ ինք կենաց Հացն է և կենաց Զուրը: Մտածեցէք, Յիսուս կ'ըսէ թէ ինք հաց է և ջուր: Հաց և ջուր: Ահա ամենուն պէտքը, առանց որոյ մէկը չկրնար ապրիլ:

Իր խօսքերէն դարձէք իր դործերուն և ահա նոյն ճշմարտութիւնը կը պարզուի, այսինքն արժէքը՝ զոր մարդն իրեն մարդ ունի Աստուծոյ առջև: «Որչափ աւելի է մարդը ոչխարէն»: Տեսէք, «մարդը» կ'ըսուի: Ո՛չ հարուստ մարդը կամ փարիսեցին, այլ՝ լոկ մարդը: Յիսուս բանի տեղ չդրաւ մարդկային ընկերութեան պայմանադրական սովորութիւնները: Մեղաւորներու հիւրընկալութիւնն ընդունեց: Պոռնիկ կնոջ թողուց որ իր ոտքերը լուայ և իր մազերով սրբէ զանոնք: «Ստիկա», ըսին իր թշնամիները կծու արհամարհանքով, «մեղաւորները կ'ընդունին, ու անոնց հետ կ'ուտէ»: Ճշմարիտ էր և սքանչելի: Աւելի սքանչելին թերեւս սա է որ «մեղաւորները» կ'ընդունէին և կը վնասէին «ասիկա»: Բայց մեծամեծներուն «աչքերը բռնուած էին, որ զինքը չճանչնան»:

Նկատեցէք, դարձեալ, մարդիկը զոր իր բոլորովը ժողովեց և Եկեղեցին զոր հիմնեց: Երբեմն կը մտածեմ թէ մենք անոր աշակերտներուն և մեզի անիրաւութիւն ըրինք այն ընթացքով զոր բռնեցինք անոնց նկատմամբ: Սրբոց կարգը անցուցինք զանոնք: Սուրբն Պետրոս, Սուրբն Յովնանէս, ևն. կը կոչենք զանոնք: Անոնց անունները մուծինք տօնացոյցներու մէջ: Անոնց անուններուն նուիրեցինք մեծ եկեղեցիներ և մայր եկեղեցիներ: Եւ հիմա դրեթէ մոռցած ենք թէ անոնք իրականապէս հասարակ մահկանացուներ էին մեզի պէս, բայց իրենց հասարակ դիրքէն բարձրանալով, ինչպէս մենք ալ կրնանք բարձրանալ, հաղորդ եղան Յիսուս Քրիստոսի: Նոյն դասը կը կարգամ նախնի քրիստոնէական եկեղեցւոյ տարեգրութիւններուն մէջ: Պօղոս ըսաւ թէ իր նպատակն է «ամէն մարդ» սորվեցնել «բոլոր ի»

մաստով թիւնով:» Դասակարգութիւններ պիտի չըլլային: Ընտրեալ քիչերուն համար մասնաւոր արտօնութիւններ պիտի չըլլային: Ինչ որ ունէր՝ ամենուն համար պիտի ըլլար: Եւ այսպէս «Կուարտոս եղբայրը», հռովմայեցի գերի մը, կը յիշուի Տերափոսի և Գայիոսի, Պողոսի հիւրընկալին, և Երաստոսի, քաղաքին գանձապետին, հետ: Քանզի ճշմարիտ ֆրիստոնէութիւնը միշտ և ամէն տեղ կը նշանակէ բարձրացնել և փառաւորել հասարակ մահկանացուները:

«Աստուած քեզ կը հոգայ, Աստուած քեզ կը մտածէ, Աստուած քեզի պէտք ունի», կ'ըսէ ֆրիստոսի աւետարանը ամէն հասարակ մարդու: Արդ, խօսքս չվերջացուցած, շրջեմ խնդիրը և հարցնեմ, Մենք հասարակ մարդիկս ինչ կը խորհինք ֆրիստոսի վրայ: Կայ ասկէ աւելի կարեւոր խնդիր մը:

ՄԻՆԱՅԵ ԹՈՐԴԱՆԱՆ

[Խմբագրական]

7.

Մովսէս ժողովրդին տրտուկներուն պատճառաւ նեղուած էր, բայց հիմա իր մօտ ազգականները պիտի գտնէր իրեն դէմ դարձած: «Մարիամ ու Ահարոն», որոնցմէ իրաւունք ունէր անկախելու որ միայն օգնէին և համակրէին իրեն՝ տանելու համար պատասխանատուութեան իր մեծ բեռը, «Մովսէսին դէմ խօսեցան»: Մարիամ առաջ կը յիշուի իբրեւ զխաւոր յանցաւոր և հաւանօրէն ինք զրդեց զԱհարոն իրեն հետ միանալ և հակառակիլ Մովսէսի: Իրենց դանգաճանաց հիմն էր թէ «անիկա եթէ ուրիշ պատճառներ էր» միայն կը կարծեն թէ այս անկարկութիւնը կը վերաբերի Սեպփօրայի (Եւ. Բ. 24), եւ թէ գանգատին պատճառն էր նախանձու զգացում մը զոր Մարիամ երկար ատենէ ի վեր կը տածէր անոր դէմ: Սակայն թերեւս մեռած էր Սեպփօրա և Մովսէս առած էր որբիչ կին մը այն խառնիճազանձ բազմութիւնէն որ Երբայեցոց հետ եկած էր Եգիպտոսէ: Եթէ Ահարոն և Մարիամ խօհական գործ չէին համարեր զայն, իրենց համոզումն ուղղակի Մովսէսի յայտնելու էին և հրապարակաւ անոր դէմ խօսելու չէին, այդ կերպով ուրիշները քաջալերելով որ անոր հեղինակութեան վրայ տարակուսէին: Կը թելադրուէր թէ, թէեւ եթէ ուրիշ պատճառներ չունէին իրենց դանգաճանքի առիթ, բայց գաղտնի կը նախանձէին այն եօթանասուն ծերերուն որոնք Մուրը Հոգին ընդունելով մարգարէութիւն ըրին: Եթէ այսպէս է, իրենց ոգին շատ տարբեր էր Մովսէսի ոգիէն որ ուրախ պիտի ըլլար եթէ ընդունէր ժողովուրդը մարգարէ ըլլար: Մարիամ և Ահարոն գիտնալու ալ էին թէ նշանաւոր դիրքը զոր ունէին ժողովրդին մէջ՝ կը պարտէին մեծ առաջնորդին հետ իրենց ունեցած ազգականութեան, եւ թէ հետեւապէս կրկնակի յանցանք էր իրենց այն հակառակութիւնը Մովսէսի դէմ: «Մովսէս շատ հեղ մարդ մըն էր» և չարգարացուց ինքզինք: Թողուց գործն Աստուծոյ ձեռքը: Եւ Աստուծոյ որոշումը չուտով յայտնուեցաւ: Ժողովրդին աստուածընտիր առաջնորդին դէմ ծագած ամէն հակառակութիւն սկիզբէն-իսկ պիտի ջախջախուէր: Ուստի երեքը մէկտեղ

ժողովրդի խորանը կանչուեցան և Տէրը ծանոց թէ Մովսէս սովորական մարգարէն էր աւելի էր: Շատեր կրնան գտնուիլ որոնց Աստուած ինքզինք ճանչցնէ տեսիլքի մէջ, բայց միայն Մովսէսի համար կրնայ ըսուիլ թէ «անոր հետ բերան ի բերան յայտնապէս կը խօսուի, եւ ոչ թէ առակով»: Աստուծոյ բարկութիւնը ցուցուեցաւ և պատիժը Մարիամի վրայ եկաւ իբրեւ երկու յանցաւորներէն զխաւորին վրայ: Յետոյ Ահարոն անոր համար բարեխօսեց Մովսէսի ըով և կրնանք հաւատալ թէ անկեղծ զղջմամբ եւ ցաւով էր իր սա խոստովանութիւնը: «Յիմարութիւն ըրինք»: Մովսէսի աղօթքին ի պատասխանի բուժուեցաւ Մարիամի բորոտութիւնը այնպէս արագ որպէս եկած էր, բայց որպէս զի այս դէպքը իրեն և ուրիշներու դաս մը ըլլար, եօթն օր բանակէն դուրս պահուեցաւ:

Ժողովուրդն Աւետեաց Երկրին գրեթէ սահմանն հասած էր և ահա դէպք մը պատահեցաւ որ այն ժամանակի Երբայեցոց պատմութեան մէջ թուական մը բացաւ և շատ նեղը դրած ըլլալու է Մովսէսի հաւատքը և քաջասիրտութիւնը: Երբ Մովսէս ժողովուրդն Եգիպտոսէ հանեց, հաւանօրէն յուսաց ուղղակի Քանան երթալ, բայց առաջնորդող ամպը տարաւ զինք դէպ հարաւ Սինայի երկիրը: Հիմա Սինայի մէջ տարի մը անցընելէն ետեւ, որու միջոցին այնքան կը թիւնջնային դէպքեր տեղի ունեցած էին և կատարելագործուած էր Իօրայեցոց ազգային կազմակերպութիւնը, յուսաց ուղղակի յառաջ երթալ Կադես: Բայց այդ ալ պիտի չըլլար: Կադես-բառնեայի վրայ, ուր տեղի ունեցաւ այս դէպքը, Կիքէ կ'ըսէ: «Երբեք երբեք արեւելեան կողմերուն վրայ հովիտ մը կար իր արօտներով և առատ աղբիւրներով անուանի, Աբրահամու օրերէն ի վեր հռչակաւոր: Հոն առաջնորդուեցան Երբայեցիք: Կադես կամ Կադես-բառնեայ կը կոչուէր և եղաւ անոնց համախմբման վայրը և կեդրոնը բովանդակ այն շրջանին մէջ երբ այն կողմերը կը չուէին: 60 մղոն հեռի էր Քեբրոնէ դէպ հարաւ: Մեռեալ Մովսէս մինչեւ Միջերկրականի ծովագլուխ եղած հեռաւորութեան գրեթէ միջին կէտին վրայ կը գտնուէր և ամէն կերպով զիւրին էր անկէ յանկարծ Պաղեստինու վրայ քալել:» Հոս Կիքէ բազմաթիւ մեկնիչներու պէս այժմու Այն Կատիսի հետ նոյն կը համարի զԿադես, թէեւ ոմանք նոյն կը համարին զայն Այն էլ Ուայպէի հետ, որ Այն Կատիսէ իբր 30 մղոն հեռու է դէպ արեւելք: Կադեսէ շարք մը լեռնադաշտեր կը բարձրանան մինչեւ Բերսաբէէ, Պաղեստինու ամենէն հարաւային ծայրը: Այդ լեռնադաշտերուն ամենէն հարաւայինը և Կադեսի մօտագոյնն է մեծ դաշտ մը յիսուն վաթսու մղոն երկայն արեւելքէ դէպ արեւմուտք, և տակաւին կը պարունակէ բերրի տեղեր զարարաւէտ և ջրաբեր: Կան նաեւ նախնի բազմամարդութեան և պայծառութեան և բարգաւաճման նշաններ:

Երկիրը լրտեսելու համար Մովսէս Կադեսէ տասներկու մարդ զրկեց, ամէն մէկ ցեղէն մէյմէկ մարդ: Ասոնք անտարակոյս այնպիսի մարդիկ էին որոնց խելացութեան և արժանահաւատութեան վրայ վստահութիւն ունէր: Լրտեսելու գաղափարն յղացողն ըստ երեւութի ժողովուրդն էր (Բ. Օր. Ա. 22): Բայց իմաստուն գաղափար էր այն և Տէրոյն հաւանութեան արժանացաւ (Թու. Ժ. 2): Անոնց տրուած հրահանգները

որոշ և բովանդակիչ էին: Պիտի իմանային այն երկրին բնակիչներուն թիւը և զօրութիւնը, անոնց քաղաքներուն և բերդերուն վիճակը, հողին բնութիւնը և անոր արտադրութիւններուն տեսակները և առատութիւնը: Անոնց ըսուեցաւ, «Հարաւային կողմէն դէպ ի վեր երթալով՝ լեռը կ'էջ»: որպէս զի զիտողութեան առարկայ չըլլային: Լեռնային կիրճերէ պիտի անցնէին փոխանակ երթալու դաշտերէն՝ ուր պիտի իյնային բնակիչներուն ձեռքը, որոնք անտարակոյս առած էին ահագին բազմութեան յառաջխաղացութեան լուրը և պատրաստ էին կտրել անոնց ճամբան: Իրենց քննական այս արշաւանքին ժամանակն էր յուլիս ամիսը, «խաղողին նոր ելած օրերը»:

Լրտեսներուն բացակայութիւնը 40 օր տեւեց: Դէպ հիւսիս գացին անոնք, ինչպէս իրենց հրամայուած էր, «Հարաւային կողմէն»: Ապա Բերսաբէէ յառաջացան անցնելով Յուդայի բլրոտ երկրէն և Սամարիայէ: Եւ ըստ երեւութի լրտեսներէն մինչեւ Մաոն լիճը և մինչեւ Բոթր, որ նոյն կը կարծուի Մաոն լճին և Լիթանիա (Լէոնթէս) գետին միջեւ գտնուող այժմու Հանինի հետ: Այս հեռաւոր կէտէն վերադարձան: Մովսէս կը սպասէր տեղեկագրութեան մը որ ժողովուրդը պիտի լեցնէր խանդավառութեամբ և քաջասիրտութեամբ: Այս մասին յուսախաբ եղաւ: Երկրին բարեբութեան վրայ անոնց պատմութիւնն ըստ ամենայնի գոհացուցիչ էր: Վկայեցին թէ «Իրաւցընէ կաթ ու մեղր կը բղխէ ան», եւ իրենց խօսքն հաստատելու համար տարին նուա, թուղ և խաղողի ողկոյզ մը այնչափ խոշոր որ երկու մարդիկ լծակի մը անցուցին զայն և իրենց ուսերուն վրայ առին որպէս զի անվնաս մնար: Խաղողն առնուեցաւ Եսքողի ձորէն, որ առհասարակ կը կարծուի թէ կը գտնուէր Քեբրոնի ճիւղ հիւսիսակողմը: Ռոպինսըն կ'ըսէ թէ Քեբրոնի խաղողը Պաղեստինու ամենէն աղէկ խաղողն է: Քիթօ ալ կը յիշէ ողկոյզ մը որ իբր եօթը քաշ կը կշռէ: Ուրիշներ կը կարծեն թէ Եսքող կը գտնուէր հովտի մը մէջ որ Կադեսէ 16 մղոն միայն հեռի էր դէպ հիւսիս: Սակայն թէեւ երկրին վրայով պատմուածն աղէկ էր, լրտեսները նկարագրեցին բնակիչներուն խոշորութիւնը և ուժեղութիւնը և անոնց պարիսպներուն ամրութիւնը այնպիսի ոճով որ ամբողջ բանակը երկիւղէր մէջ ինկաւ: Փոխանակ հոն արշաւելու եռանդի տեսնուեցաւ մեծ խուճապ մը, որով տարիքոտ մարդիկ անգամ լային և առաջարկեցին առաջնորդ մը ընտրել և Եգիպտոս վերադառնալ: Ժողովրդին այս վհատութեան մէջ լրտեսներէն երկուքը, Յեսու և Քադէբ, մաս և բաժին չունեցան: Պաղեստինացիներ ասոնք Ամօրհայեցոց և Քանանացոց և երկրին միւս բնակիչներուն ոյժը, բայց նաեւ իրենց միւս ընկերներուն պէս չմեղանցեցին չափազանցելով: Արտասովոր հասակով մարդիկ կային, բայց ճշմարիտ էր տասը լրտեսներուն սա յայտարարութիւնը: «Մենք մեր աչքին մարտի պէս երեւցանք, և անանկ ալ անոնց աչքին երեւցանք»: Ամրութիւններուն ալ զօրութիւնը այնչափ մեծ էր որչափ կը ներկայացնէին այն լրտեսները: Յեսուի և Քադէբի և միւսներուն միջեւ սա տարբերութիւնը կար որ Յեսու և Քադէբ Տէրոյն վրայ լեցուն հաւատք ունէին և կը յուսային յաղթել անոր օգնութեամբ, մինչ միւսները միայն իրենց ուժին վրայ կը մտածէին: Քանանացիք և

Ամօրհացիք երկրին տէրն էին եւ վարժ պատերազմականներ էին, մինչ Երբայեցիք զեռ մինչեւ քիչ ժամանակ առաջ երկչոտ զերիններ էին։ Մարդկային տեսակէտէ նայ- ուելով, անոնց վախերն արդարանալի էին, բայց յետ բոլոր այն բաներուն զոր Աստուած ըրած էր անոնց համար, եւ յետ սա խոստ- ման, զոր իրենք լսած էին, թէ երկիրն ի- րենց պիտի տրուի, իրաւունք չունէին խնդրոյն վրայ այդպիսի տեսակէտէ նայելու։ Սակայն անոնց տրտուելները լռեցնել կարելի չեղաւ։ Մովսէս եւ Ահարոն իրենց երեսին վրայ ինկան եւ Յեսու եւ Գադէր իրենց հանդերձները պատուեցին եւ աղաչե- ցին որ Տէրոջը զէմ չապստամբին, բայց ի զուր։ Խորանին մէջէն Աստուծոյ փառքին պայծառ երեսման շնորհիւ եւեթ ժողո- վուրդն արգելուեցաւ զանոնք քարկոծելէ։ Այս յամառութեան եւ այս անհաւատու- թեան համար Աստուծոյ համբերութիւնը գրեթէ սպառեցաւ։ Դարձեալ առաջարկեց, ինչպէս առաջարկած էր առաջ երբ ժողո- վուրդը ոսկի որթին երկրպագութիւն քրաւ, կորսնցնել ազգը եւ զՄովսէս աւելի մեծ եւ աւելի զօրաւոր ազգ մը ընել։ Մովսէս, հիմա որ նեղուած եւ ձանձրացած էր ժո- ղովրդին տրտուելներէն եւ անբարխտու- թենէն եւ հիմա որ անոնք բոլորովին պա- կաս գտնուած էին հաւատքի եւ հնազան- դութեան նոր փորձի մը առթիւ, թերեւս ընդունէր Տէրոջը այդ առաջարկը։ Մեծ ընդէ մը պիտի ազատուէր, եւ իր անունը շատ պատուաւոր պիտի ըլլար։ Սակայն հաւատարիմ կը մնայ իր բարեխօսական պաշտօնին, եւ ժողովրդին համար ներում կը խնդրէ Աստուծմէ, գրեթէ նոյն փա- տերը գործածելով զորս գործածած էր նա- խորդ առթիւ։ Աստուած լսեց անոր աղօթքը եւ ներեց ժողովրդին, բայց վճռեց թէ տրտնջացող ժողովուրդը պիտի չմտնէ Ա- լեւտեաց երկիրը։ Հետանալու էին սահման- ներէն այն երկրին զոր ժողովուրդը անար- ժան էին եւ անապատին մէջ քառասուն տարի թափառելու էին — երկիրը լրտեսե- լու համար անցած ամէն մէկ օրուան տեղը մէյմէկ տարի (Ժ. 34)։ Բոլոր չափահաս արուներէն միայն Գադէր եւ Յեսու պիտի մտնէին այն բարեբեր երկիրը։ Խիստ պա- տիժ կը թուի այս։ Բայց, Աստուծոյ վրայ լեցուն հաւատք ունեցողները միայն կրնային յաջողիլ երկրին յաղթելու, եւ այն ժո- ղովրդին չափահասները յայտնի ցուցին թէ չունէին այդ հաւատքը։ Ամէնքը պիտի կոր- սուէին անապատին մէջ եւ առաջին մեռ- նողները տասը լրտեսները եղան, Կարելի է որ ժողովրդին համար Մովսէսի առ Աստուած դիմելէն առաջ հարուածն սկսաւ տարածուիլ անոնց մէջ եւ այն տասը մարդիկը մեռան։ Թերեւս միայն անոնք եղան զոհերը։

Տէրոջը խիստ վճիռը յանկարծական փոփո- խութիւն մը յառաջ բերաւ ժողովրդին մտաց մէջ։ Զգացին իրենց կորուստը, եւ իրենց անուշոգը խորխորաբանութեան փոխուեցաւ։ Որոշեցին արշաւել հակառակ Աստուծոյ ու- ռոշման որ իրենց ծանուցուած էր։ Մովսէս ի զուր աշխատեցաւ համոզել զանոնք որ ետ կենան իրենց որոշումէն, եւ Աստու- ծոյ ուխտին տապանակը բանակին մէջէն չզատուեցաւ։ Այսպիսի պարագաներու մէջ անստոյգ պիտի չըլլար անոնց արշաւանքին ելքը։ Քանանացիք եւ Ամաղեկացիք թո- ղուցին որ յառաջանան անոնք երկրին մէջ։ Ապա հովիտներէն անոնց վրայ յարձակեցան եւ շուտով ի փախուստ դարձուցին զանոնք։

Այս հալածանքը շարունակուեցաւ մինչեւ Հօրմա, Կադեսէ 24 մղոն հեռի դէպ հիւսիս, ուր կը միանան Գերբոնի եւ Գադայի ճամբա- ները։

«ՏԵՐՈՋԸ ԽՕՍԻՐԸ»

Գիւղական տան մը մէջ, թերեւս, խմբակ մը ժողովուած է մտիկ ընել Տէրոջը Խօս- քին ընթերցումը։ Ամէնքը խորապէս յա- փըշտակուած կ'երեւին։ Սուրբ Գիրքը ա- նոնց շատ իրական բան մ'է։ Եւ ինչպէս Արեւուն լոյսը լուսաւորած է իրենց երես- ները եւ Սուրբ Գիրքին ալ այն երեսը ու- ռուն խօսքերուն կ'ունկնդրեն, նոյնպէս անտարակոյս կը հաւատան թէ Աստուծոյ Խօսքը իրենց ոտքերուն ճրագ եւ իրենց շաւիղներուն լոյս պիտի ըլլայ բոլոր խաւար ճամբաներուն մէջ որոնցմէ պիտի անցնին։

Եւ աղէկ կ'ընեն այսպէս հաւատալով, Թորինուած եւ յօրինելի ոչ մէկ ուրիշ գիրք կրնայ, Աստուածաշունչին պէս, այրերու եւ կիններու սորվեցնել յաւիտեական կեանքի առաջնորդող նեղճամբուն մէջ մնալ։ Թունկի վրայ գալով Աստուծմէ գոհանալ, բաց Աստուածաշունչ մը մեզի պարգեւած ըլլա- լուն համար, եւ մեր զայն գործածելու կեր- պովը ցուցնելը թէ արժանապէս կը ճանչ- նանք Տէրոջը Խօսքին յարգը։

ԿՐԾՆԱԿԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԿԱՐԱՑՈՒՄԸ

Անգղիացի նշանաւոր եկեղեցական մը քաջութիւն ունեցաւ քարոզով մը յայտա- րարելու թէ արդի Գրիստոնէութեան տկա- րութեան գլխաւոր պատճառն է քրիստոնէա- կան վարդապետութեան իմացական կողմե- ռուն նկատմամբ ցուցուած ընդհանուր ան- տարբերութիւնը։ Աստուածաբանութիւնն, ըսաւ, գիտութեանց թաղուհին, գահնկէց եղաւ, եւ չկայ խեղճ մը որ զիջանի ալ- նածիլ անկէ։ Աւետարանի պաշտօնեաներ անգամ կը ծափահարուին՝ ամպինի վրայ հարուածելուն համար ինչ որ քարոզելու նպատակաւ ձեռնադրուած էին։ Եկեղեցի գացողներու բազմութիւնը սաստիկ տգէտ եւ անտեղեկ են Աստուածաբանութեան նախնական տարբերուն։ Մտածելու հակա- միտութիւն չունին եւ ուստի զարգանալէ կը դադրին։ Այս խօսքերը երեմիական ող- բեր եւ յոռեանի կոծեր կրնան թուիլ շատ ընթերցողներու, բայց բնաւ տարակոյս չկայ թէ բաւական ճշմարտութիւն կը պարու- նակեն։ Քսան երեսուն տարւոյ մէջ կրօ- նական վարդապետութեան տկարանալը եւ նսեմանալը այնչափ կարեւոր դէպք մ'է որ ժամանակներու միտումները խնամով ու- սումնասիրող անձ մը չկրնար չնշարել եւ չնշանակել զայն։

Այս իրողութեան պատճառները ցուցնելն այնչափ դիւրին գործ չէ որչափ կ'երեւի առաջին անգամ։ Պատճառին մէկ մասն է մեր ժամանակներու գերազանցապէս գործ- նական ոգին, որ կը միտի վարդապետու- թեան նուազ եւ վարուց ու բարուց աւելի կարեւորութիւն ընծայել։ Ծանծաղամիտ մարդիկ դիւրաւ կը մոլորին ժողովրդական սա- ծուկ վարդապետութենէն թէ հոգ չէ՝ մարդ մը ինչ բանի կը հաւատայ, եթէ միայն ուղիղ կը գործէ։ Լուրջ մտածողին անմիջապէս յայտնի կ'ըլլան այսպիսի վարդապետութեան մը անպատեհ հետեւութիւնները։ Ինչպէս կրնայ մէկը գիտնալ թէ ինչ է ուղիղը եւ ինչ պարտի ընել, եթէ որոշ հաւատք չու-

նենայ իր երկրաւոր պարտականութիւննե- ռուն եւ հանդերձեալ կեանքի վրայ։ «Ու- զածնիդ խորհեցէք, միայն բարի եղէք» եւ ուրիշ այսպիսի առածներ յեղյեղողներու պարապ խօսքերը ուժգնապէս հերքուելու են այն ամենէն, որ կ'ընդունին աւելի բա- նաւոր եւ աւելի ծանրակշիռ սա առածը։ «Անիկա իր պարտի մէջը ինչպէս որ կը մտածէ, այնպէս է»։ Պէտք է չեշտել սա իրողութիւնը թէ մարդուն հաւատքն ինչ- պէս որ է, այնպէս կ'ըլլայ իր կեանքը։ Այս ճշմարտութիւնը կամակորուրթեամբ եւ յա- րատեւութեամբ զանց ընելը բաւական չա- փով մը պատճառ եղած է մեր օրերու մէջ կրօնական վարդապետութեան անշքանա- լուն։

Կրօնական վարդապետութեան տկարա- նալուն մէկ ուրիշ պատճառն է այժմու ամ- պիններէն լսուած գործնական կարծեցեալ քարոզութիւնը։ Կարծես թէ մեծ ճշմար- տութիւններէ խոյս կը տրուի, ընթացիկ դէպքերու մէջ ամփոփուած փոքրիկ ճշմար- տութիւններ կը փնտռուին, եւ փոխանակ Աւետարանն իր պարզութեամբ եւ լիու- թեամբ քարոզելու, անոր վրայ իմաստա- սիրելու փորձեր կ'ըլլան։ Կեանքի վրայ առնուած աւելի ընդարձակ փորձառութիւն մը, եւ իրենց խնամոց յանձնուած պատգա- մին նուիրականութեան եւ ստիպողակա- նութեան վրայ կազմուած աւելի խորին հա- մոզումներ, այսպիսի պաշտօնեաներու սոր- վեցնելու են թէ իրենք կանխամտածու- թեամբ կը հեռանան այն նիւթերէն, որոնք ամէն դարու մէջ ամենէն խորին ազդեցու- թիւնը գործած են մարդկային ազգին բա- րոյական եւ հոգեւոր կեանքին վրայ։ Եթէ մնայուն արդիւնք մը յառաջ պիտի բերուի քարոզելով, պէտք է եռանդեամբ եւ ստեղ- ջանալ քրիստոնէական հաւատքին մեծ ճշմարտութիւններն իրենց յատուկ վսեմու- թեամբ եւ ազդուութեամբ պարզել ժողո- վրդին առջեւ։ Այս խօսքին ճշմարտու- թիւնը կը տեսնուի երբ ուսումնասիրուին մեր ժամանակի ամենէն ազդեցիկ եւ օգ- տակար եկեղեցականներու գործողութեան եղանակները։ Մեր օրերու քրիստոնէական կեանքին մէջ չգտնուիր մտածումներու եւ կենցաղավարութեան այն կորով որով համ- բաւեալ էին մեր հայրերը։ Կը հաւատանք թէ կրօնական վարդապետութեան վերա- նորոգում մը շատ պիտի նպաստէ այդ պա- կասը լեցնելու եւ շատ ամպիններու վե- րադարձնելու իրենց նուաղեալ զօրութեան եւ ազդուութեան մեծ մասը։

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆ (Պատ. Ճ. Կ. Կրէնհո-հ)

Ամուսնական կեանքը ստուգիւ փորձա- քար է սիրոյ։ Եւ գրեթէ կրակի նման յե- րեւան կը բերէ անոր ինչ տեսակ բան ըլ- լալը։ Փայտը, խոտը եւ եղէգը չեն դիմա- նար այդ փորձին։ Միայն իսկական ոսկին եւ արծաթը կրնան դիմանալ եւ դուրս կու գան զոռուած մաքրուած։ Իրի մը բուն յատ- կութիւնը կը փորձուի երբ անոր փայլը նաեւ նորութեան թարմութիւնը կ'երթայ։ Երեմիական հանդիպումներու բանաստեղ- ծութիւնը շարունակաւ յարաբերութեան արձակին չնմանիր։

Անկարելի է երկու անձերու միշտ մէկ- տեղ ընալիլ առանց չափով մը խաբկանքէ ա- զատուելու։ Զիրար կը տեսնեն հանապազօր- եայ կեանքի պարզ կերպարանքով եւ զգես- տով, եւ այն հասարակ գործի հանդերձ-

ներուն մէջ երբեք նոյնպէս չեն երեւնար ինչպէս կ'երեւնան զուարթ պայծառ ար-
ձակութիւնը կամ տօնի օրերը երբ իրա-
րու հաճոյանալու ձգտումներ կ'ունենան :
Թաղուն տկարութիւններ յերեւան կու-
գան . յերեւան կու գան նաեւ բնակչու-
թեան պակասութիւններ, ճաշակներու տար-
բերութիւններ որք սէրը փորձի կը դնեն
եւ անոր զինչութիւնը կը յայտնեն , եւ
յաճախ կ'անհետացնեն եթէ խոր , զօրաւոր
եւ համբերատար չէ : Սկիզբէն մինչեւ վերջը
պէտք է որ երկուստեք կենայ համակրանք ,
երկայնատեութիւն , փափուկ ներողամտու-
թիւն եւ սիրալիր համբերութիւն , եթէ ոչ
ամուսնական միութիւնը կամաց կամաց
կը թունայ եւ ներդաշնակութիւնը կ'աւրի-
Ամուսնական կեանքին առաջին տարիին
մէջ միշտ պէտք է որ կենայ այս զիջողու-
թեան ոգիէն մեծ մաս մը : Ուր որ երկու
անձինք կը գտնուին , նաեւ երկու միտքեր
կը գտնուին , եթէ մին միտք չունենալու
չափ տկար չըլլայ . եւ այս երկու միտքերը
երբեմն պիտի ուզեն տարբեր ուղղութիւն-
ներ բռնել . եւ եթէ երկուքն ալ միտեալ են
իրենց կամքն յառաջ տանիլ առանց զիջո-
ղութեան ոգի ցուցնելու կամ քաղցրու-
թեամբ խորհելու միւսին վրայ , մարգարէ
ըլլալու հարկ չկայ հետեւանքը գուշակելու
համար :

Ես երբեմն լսած եմ զօրաւոր մտքի տէր
տիկիներէ գանգատ եւ բողոք պսակի ա-
րարողութեան եւ բանաձեւներու այն մա-
սին դէմ որ կնոջմէն էրկանը հնազանդելու
խոստում կը պահանջէ : Ինչու մենք խոս-
տանանք արական սեռէն աւելի սիրել ,
պատուել եւ հաւանել : Եւ այս առարկու-
թիւնը մէկ երկու անգամ ա'յնպիսի գո-
ռոզ չնշտով ըրին որ բաւական անխո-
հմուտեամբ պատասխանեցի , «Այդ բա-
նաձեւը ապահովպէս կրնայ զանց առնուիլ
առ հասարակ : Բացարձակապէս աւելի խիստ
բնակչութեան տէրերու եւ յանձնապա-
տան կիներու համար է» : Եւ սակայն այս պա-
րագաներուն մէջ թէպէտ բաւական յար-
մարութեամբ տնօրինուած է , սովորաբար
նպատակին չժամաներ . վասն զի հնազան-
դութեան ուխտերը զոր կ'ընեն այս բարձր
տեսութիւններ ունեցող անձինք , մեծ ներ-
գործութիւն չեն ունենար անոնց ապագայ
կենցաղին վրայ : Զիարդ եւ իցէ , պէտք է
որ մէկը պաշտօնապէս գլուխ ճանչցուի
տանը , վասն զի աղէկ չէ երկու գլուխե-
րու գոյութիւնը : Եւ կինը եթէ չխորհի թէ
գերագոյն իրաւունք ունի այդ զիրքին ,
պիտի ուզէ , կարեւոր պարագաներու մէջ ,
եւ ուր խղճմտանքի խնդիր չկայ , հպատա-
կիլ իր ամուսնին խոհական կամքին եւ
դատողութեանը : Բայց պահանջուածը գրե-
թէ հպատակութեան բնութիւն չունի : Կա-
տարեալ վստահութեամբ եւ քաղցրութեամբ
եղած հետազոտութիւնը ընդհանրապէս հա-
ճոյական միաբանութեան մը կը յանդի , եւ
ոչ մէկ մարդ որ միշտ իր կամքը յառաջ
քշել կ'ուզէ , հնազանդութիւն կը պահանջէ ,
եւ կինը ցած կը համարի , արժանի է որ ի-
րեն վրայ վստահութիւն դնէ աղէկ կին մը .
արդարեւ ցաւալի բան է որ այդպիսին կին
մը կ'առնէ երբեք : Ընդհանուր խօսելով
կանայք պէտք չէ որ վախճան հնազանդու-
թիւն խոստանալ : Անոնք առ հասարակ ի-
րենց բաղձացածը ձեռք պիտի բերեն որչափ
որ օգտակար է , եւ երբեմն աւելի ալ :

Կան ինչ ինչ բաներ որոնց մէջ գրեթէ
քաջայայտ պարտականութիւն կը թուի որ

այրը թոյլատրուի առաջնորդ եւ պետ ըլլալ
տան մէջ : Ես միշտ այնպէս կը համարիմ
թէ կրօնական պաշտամունքի եւ երկրպա-
գութեան խնդրին մէջ կինը պէտք է զոյգ
ընթանայ իր ամուսնին հետ , եթէ իրենց
կրօնական համոզումները մեծապէս չեն տար-
բերի իրարմէ կամ բոլորովին չեն հակա-
ռակիլ իրարու . եւ այդ պարագային մէջ
մարդ կը ցաւի որ ամուսնական կապ տեղի
ունեցած է : Բայց երբ անոնց կրօնական
համոզումները եւ համակրութիւնները շատ
չեն տարբերի իրարմէ , որ եւ իցէ կերպով
փափաքելի է որ անոնք երկուքն ալ եր-
թան մի եւ նոյն սրբարանը եւ իրենց բոլոր
կրօնական շահերը մի եւ նոյն ըլլան : Այս
եւ բոլոր նման խնդիրներու մէջ պէտք չէ
որ ճնշում կամ ստիպում ըլլայ : Քաղցրու-
թեամբ համոզելու կերպը խաղաղութեան
կերպն է , Գրիստոսի կերպն է :

Ամուսնական կեանքի առաջին տարւոյն
մէջ խոհուն այր մը երբեք չմոռնար թէ իր
կինը լոկ համբալ մըն է առտնին պարտակա-
նութիւններու եւ տան տնօրինութիւննե-
րու մէջ : Նա աշակերտութիւն կ'ընէ քիչ մը
երկչոտ ձեռքերով եւ հաճելի ըլլալու ջերմ
փափաքով : Մեկնած է իր մայրենի տնէն ,
ուր քանի մը բաներ սորված էր , թերեւս
ոչ շատ , եւ ամէն բան՝ թերի եւ անկա-
տար կերպով , վասն զի հոն չունէր պա-
տասխանատուութեան բեռը , եւ ահա յան-
կարձ իր վրայ կը դրուի պատասխանա-
տուութեան այդ բեռը եւ մեծ ծանրութիւ-
նը : Անոր պատկանեալ բաներուն մեծ մասն
են նոր փորձառութիւններ որոցմէ ոմանք
իրօք դժուարին են : Նորապսակ կինը ամէն
քայլափոխի պէտք ունի խրախոյսի . եւ գո-
վեստի ամէն մէկ քաղցր խօսք ոսկւոյ ձոյ-
լերէ աւելի կ'արժեն անոր համար : Թերեւս
գործերը շատ աղէկ չեն կատարուիլ ինչ-
պէս կը կատարուէին իր մօր տանը մէջ .
այս բանը ակնկալուելու չէ , բայց նորափո-
կինը ժամանակ մը ետքը կրնայ իր ամուս-
նին մօրը չափ ուշիմ եւ ճարտար ըլլալ . եւ
ամուսինը պէտք է որ ջանայ անսահման
համբերութիւն ցուցնել , եւ մինչեւ իսկ
ուրախարար խօսքեր եւ ժպիտներ չստանալ :

Իսկ նորահասակ կինը պէտք է յիշէ թէ
այրը ունի տկարութիւններ , որոնց քիչ
ծանօթ է ինք , բայց որոնց պէտք է ջանայ
ներել : Այրը մինչեւ որ ուխտեալ խոստա-
կրօնի մը կերպարանքը չառնէ , պիտի փնտռէ
աղուոր եւ աղէկ եփուած ճաշ : Նա աւելի
կը փնտռէ նիւթը քան անոր պատրաստու-
թիւնը . եւ մինչ կինը կ'անձկայ ամէն բան
մաքուր եւ փափուկ ընել , ինք ուշադրու-
թիւնն աւելի կու տայ կերակուրին որա-
կութեան եւ համեղութեան : Այր մարդուն
տկար կողմն է այս , եւ կինը պարտի ջանալ
գոհացնել զայն եւ ոչ թէ բարկութեան գրգռել
իր այրը : Ընտանեկան կեանքը լեցուն է
մանրամասնութիւններով որոցմէ կախեալ
են մեծ հետեւանքներ : Եւ աղէկ է որ կինը
յիշէ նաեւ թէ ժամանակի ճշգրտահոսութիւնը
առաքինութիւն մըն է զոր մարդու մը պար-
տականութիւնը գրեթէ խստիւ կը պահանջէ
իրմէ , բայց զոր թերեւս ինք սորված չէ
անհրաժեշտ բան նկատել : Քիչ բաներ ա-
ւելի գրգռիչ են էրկան մը քան ուշ թող-
ուած ճաշը եւ ընդհանուր անպատրաստու-
թիւնը երբ վայրկեանները թանկագին են
եւ իր գործերուն ժամանակները որոշուած
են : Բարի կին մը իր բոլոր ջանքով կ'աշ-
խատի աղատել զնա այդ նեղութեան , կա-
նոնաւորութիւնը իւղն է որ ընտանեկան

մեքենան կը շարժէ առանց անհերքաշնակ
ճոշխուններու եւ չփուսներու :

Բան մըն ալ կայ զոր այրը պէտք է դնէ
իր սրտին մէջ : Ինք պէտք չէ որ դադրի
իր կնոջ սիրահար մը ըլլալէ թէպէտ այր
եղած է հիմա : Սիրոյ խօսքերն այնքան
թանկագին են ամուսնական կեանքին մէջ
կնոջը , որքան էին պսակէն առաջ : Այրը երբեմն
գոհ կ'ըլլայ եկեղեցւոյ սեղանին առջեւ խօս-
ուած սիրալիր խօսքերով եւ խոստումնե-
րով : Կինը երբեք չդադրի սիրոյ այն
արտայայտութիւններուն փափաքելէ , եւ
միշտ ցաւ եւ յուսահատութիւն կը գգայ
եթէ կը դադրին անոնք : Կնոջ համար միշտ
առաւօտեան քաղցր թարմութիւն մը կայ
հին փափուկ բառերուն մէջ երբ զանոնք
նորէն կը խօսի այրը : Եւ այրը իբրեւ խո-
հական եւ հաւատարիմ ամուսին , զանց
պիտի չընէ զանոնք յաճախ յեղյեղել :

Ամուսնական կեանքին առաջին տարւոյն
մէջ միշտ կը կենան վաղանցուկ ամպեր եւ
վայրկեանական անհամաձայնութիւններ : Ոչ
մէկ տան մէջ կայ անընդհատ լոյս արեւու
եւ երաժշտութիւն առանց ձնչման : Բայց
անանձնասէր ոգին , քաղցր համբերութիւ-
նը , եւ հանապազօրեայ աղօթքը , ամուս-
նական առաջին տարին երկարատեւ մեղ-
րաւումի կը դարձնեն . եւ չկայ պատճառ
թէ ինչու այնպէս ըլլալու չէ ապագայ բո-
լոր տարիներուն մէջ ալ :

ԹՆԴԱՆՈՒԹԻՆ ԵՒ ԶՐԱՎԻՆ ՄՐՑՈՒՄԸ

Այժմ այնպէս կը թուի թէ հաստատուած
է թնդանօթին գերազանցութիւնը զրահին
վրայ , եւ թէ մինչեւ որ զրահը պատրաստու-
նոր մեթոտ մը չհնարուի , զրահը տկար պիտի
մնայ թնդանօթին առջեւ : Այսինքն նշաւակի
(նշաւակահ) վրայ կատարուած փորձը այնպէս
կը ցուցնէ , բայց կը մնայ խնդիրը թէ արդ-
եօք ծովային պատերազմի վտանգը եւ չի-
թութիւնը յաճախ պիտի ընծայէ թափանց-
ման նպատակաւ պայմանները : Երկու չի-
նական մարտանաւերու կուշտի տասներկու
մատնաչափ զրահը որ ընդունեց ճափոնական
թնդանօթին հարուածները Եալուի յարձակ-
ման ժամանակ , կրկին եւ կրկին նշաւակ
եղաւ հարուածներու , եւ սակայն հարուած-
ները չորս մատնաչափէն աւելի խոր չէին իջ-
ներ , թէպէտ ճափոնական երեք զլսաւոր
նաւերը զինուած էին թնդանօթով մը՝ որ
կը հաւտացուէր թէ աշխարհիս հրազենքնե-
րուն մէջ թափանցելու ամենէն բարձր ոյժն
ունի : Զնամարիտ է թէ այն շատ մը ժամե-
րուն մէջ երբ պատերազմը շարունակուեցաւ ,
այս խոշոր թնդանօթներէն արձակուած
ռումբերէն մէկ քանին պէտք է դարձած
ըլլան Թնի Եալուի եւ Շնի Եալուի զրա-
հաւոր կողմերը : Նախափորձերէն դատե-
լով այս արձակուած ռումբերէն որ եւ իցէ
մին պէտք էր դիւրութեամբ թափանցած
ըլլար թշնամւոյն դօտին եւ քանդած ըլլար
անոր կենսական գործարանները :

Արդ բոլոր այս բաները կը ցուցնեն թէ
թնդանօթի եւ զրահի խնդրին մէջ անոնց
որո՞ւն զօրաւոր ըլլալը պէտք չէ դատել
նշաւակի վրայ կատարուած նախափոր-
ձերէն միայն : Նշաւակի վրայ իբրեւ փորձ
թնդանօթ արձակուած ժամանակ թնդա-
նօթն ամէն բան իրեն նպատակաւ ունի :
Զնչիւ ծանօթ է հեռաւորութիւնը , նշա-
ւակը անշարժ է , եւ ռումբը կ'արձակ-
ուի ուղղակի նշաւակին տախտակին երե-
սին : Բայց ծովային պատերազմի ժամանակ
թշնամւոյն նաւին հեռաւորութիւնն ան-
ստոյգ է , նշաւակը՝ այսինքն թշնամւոյն

նաւը՝ շարժուն է. եւ զրահին երեսը դուն
աւրեք կը պատահի որ ճիշդ ուղղահայեաց
ուղղութեամբ հարուած ընդունի: Այս վեր-
ջին պարագան զրահին նպատակաւոր տարր
մըն է աւելի մեծարժէք քան որչափ առ
հասարակ կ'ենթադրուի: Կը կարծենք թէ
աւելի այս բանին քան ուրիշ որ եւ իցէ
պատճառի պէտք է ընծայել ընդդիմութեան
հիմնալի կարողութիւնները զոր ցուցին Շէ-
ն-էնի եւ իր ընկեր միւս նաւին հին օրի-
նաց զրահի տախտակները:

Զրահաւոր նաւերու պատմութիւնը իրի-
մու եւ Ամերիկեան քաղաքական պատե-
քազմներէն կը սկսի: Իր նախնական վիճակ-
ներուն մէջ առաւելութիւնը զրահին կողմն
էր: Բազմաթիւ հազուադէպ էր ուղարկուի
թափանցումը, այսինքն զրահը ծակելը, եւ
երբ Սեւ Մովուն մէջ Ռուսիոյ ամրոցներուն
եւ Ամերիկայի Հարաւային Նահանգներուն
մարտկոցներուն վրայ յարձակում եղաւ, զրա-
հաւորներուն կողմէն շարժանքներ չ'ընթացան
այն ժամանակուան կրօն ուսմանը եւ ան-
մէջ ուղարկէն: Տատանող մարտկոցներուն
թնդանութեամբ նաւազները առ հասարակ կը
նեղուէին ոչ աւելի մեծ անյարմարութենէ
մը քան կրօն ուսմանը հանած զօղան-
ջիւնէն երբ անվնաս կերպով նաւին կող-
տերը պատող երկաթ տախտակներէն վար
կ'իյնային: Մինչեւ անգամ Ռուսիոյ 13
մատնաչափ տրամագծիւ ուղարկուող կարող
չեղան ծակել անցնիլ, ժամանակ մը առ-
պարէզը երկաթ զրահին էր: Այնուհետեւ
եկաւ կոնաձեւ ուղարկուող, երկայնա-
փող թնդանութիւն եւ անոնց բնական հետե-
ւանք եղող արագութեան սաստկութիւնը:
Ասոնց առջեւ անպիտան նկատուած են
երկաթէ բարակ տախտակները:

Երկաթ տախտակներ չ'ինողները փորձե-
ցին յաջորդ բնական ձեռնարկը, այն է՝
տախտակները աւելի թանձր պատրաստել:
Եւ որովհետեւ այս տախտակները հետզհետէ
չ'ընկալուէին կը թափանցուէին, չ'ինողները
աւելի կը թանձրացնէին տախտակները,
մինչեւ որ 1881ին, երբ բրիտանական ինք-
նագործ ծով իջուցուեցաւ, սա իր քովերը
կը կրէր ոչ նուազ քան երկու ոտք թանձր
երկաթ տախտակներ: Այսպիսի զրահի մը
չ'ինութեան դժուարութիւնները եւ անոր
չ'ապագան ծանրութիւնը թելադրեց պող-
պատ դորձածել փոխանակ երկաթի: Այսու
ամենայնիւ պողպատին դիւրաբեկ բնութիւ-
նը դժուարութիւն կը յարուցանէր, եւ
ուստի փորձ մը եղաւ միացնելու պողպա-
տին կարծրութիւնը եւ երկաթին կռուա-
կանութիւնը, եւ ընելու բազալիտալ տախ-
տակ մը, ինչպէս ծանօթ է: Սա կը բաղկա-
նայ տախտակէ մը, որուն ետեւը երկաթ
է եւ երեսը՝ պողպատ: պողպատը վերջին
աստիճան կարծր իսկ երկաթը՝ կակուղ:
Այս բազալիտալեան նպատակն այն էր որ
պողպատ երեսը ընդդիմանար թափանցման,
եւ երկաթ կոնակը արգելէր պողպատին
չ'ոտրուիլը, կամ եթէ կոտրուէր, պահուէր
կտոր կտոր իյնալէ:

Բանը իրեւ հայեցողութիւն համոզիչ էր,
բայց ձեռք բերուած արդիւնքը շատ յուսա-
հատական եղաւ երբ փորձը կատարուեցաւ:
Պողպատ երեսը կոտրուեցաւ եւ փշուրելով
թափեցաւ կոնակին վրայէն՝ շատ սոսկալի
կերպով: Բազալիտալ տախտակի չ'ինու-
թեան այս անյաջողութիւնը ասպարէզը թո-
ղուց ամբողջովին պողպատէ չ'ինելը շատա-
գոփողներուն: Եւ կատարեալ տախտակ մը
չ'ինելու համար կը պակսէր կերպ մը միայն

որով պողպատը պնդանար առանց կորսնցը-
նելու իր կարծրութիւնը: Այս կերպն էր
նիքէլէ եւ պողպատէ զրահը: Հարկերին
այսքան նիքէլ խառնուելով պողպատին նշա-
նաւոր պնդութիւն մը տրուեցաւ առանց
խաթարելու անոր ընդդիմանալու զօրու-
թիւնը: Ռուսներ արձակուեցան փորձի
տախտակին ուղղեալ եւ չեղան այն ճառա-
գայթած պատառուածները: Եթէ ուղարկուող
երկրորդ եւ երրորդ անգամ թափանցէին,
կատարեալ քայքայում կ'ըլլար հետեւանքը:

Բայց նոյն ժամանակ թնդանութիւն չ'ինողը
ծոյլ եւ անգործ կեցած չէ: Թնդանութիւն եր-
կայնութեան աւելնալը եւ անծուխ վառողը
արագութեան աւելնալուն պատճառ եղան:
Թնդանութիւն մեծութեան աւելնալուն հետ
թափանցման աստիճանը աւելցաւ: Եւ ամենէն
կարծր պողպատ տախտակներ տեղի տուին
այնպիսի թնդանութիւններու առջեւ որ քանի մը
տարիներ առաջ երբեք չէր կարծրութիւն կա-
րող պիտի ըլլային ծակել թանձր զրահներ:

Յաղթանակը այժմ թնդանութիւն մնացած է:
Ամերիկացի հնարչի մը պահուած էր, ո-
րուն անունը յաւիտեան հռչակաւոր պիտի
մնայ զրահի տախտակներու ճարտարագոր-
ծութեան տարեգրութեանց մէջ, ներմու-
ծել գործողութիւն մը որ բոլորովին փո-
փոխեց բանը, եւ առաւելութիւնը հզօրա-
պէս դրաւ տախտակին կողմը: Հէրլէյի
գործողութեան, որ հնարչին անունով կը
կոչուի, նպատակն է հարուածին դէմ սաս-
տիկ կարծր երես չ'ինել մանաւանդ քան թէ
մետաղը թանձրացնել: Հնարչը համոզուած
էր թէ անօգուտ է ընդդիմանալ արդի թնդա-
նութիւններուն ահագին թափին: Եւ թէ այդ
թափին դիմադրաւելու միակ կերպն է
ուղարկել նիւթը ջախջախել ընդհարման վայր-
կեանին: Չայս ի դուրս հանեց զրահին ե-
րեսի մասը սաստիկ կարծր ընելով, եւ ար-
դարեւ այնքան կարծր՝ որ կրնար ապակի
կտրել: Հէրլէյեան տախտակները յաջողու-
թիւն մըն էին նոյն իսկ սկզբնաւորութեան
ատեն: Ռուսները որք հայեցողականապէս
պէտք էր որ զիւրաւ մը ծակէին անցնէին
տախտակի մը մէջէն, կտոր կտոր կ'ըլլային
ընդհարման վայրկեանին:

Քանի մը տարիներ նոր տախտակները
անյաղթելի կը մնային ամենէն կարծր ուղ-
բերուն դէմ: Ռուսներ կարծրացնելու դա-
նաղան մեթոտներ փորձուեցան բայց սա-
կաւ յաջողութեամբ: Եւ միայն անցեալ
քանի մը ամիսներուն մէջ թնդանութիւն չ'ինող-
ները կարող եղան վերստին ձեռք բերել ի-
րենց նախկին գերազանցութիւնը: Յաջող
թափանցման առաջին շունչը Ռուսիայէ
եկաւ, թէ ուղարկ, որուն պատրաստու-
թեան կերպը գաղտնիք պահուած էր, Հէր-
լէյեան տախտակները ծակած անցած էր
առանց ջախջախուելու: Թէ գործողութիւնն
ինչ է, միայն կրնայ մակարեւորել: Բայց
արդի նշանակութեան արժանի փորձա-
կութիւնները որ կատարուեցան Միացեալ
Նահանգաց մէջ, հաւանական կ'ընեն թէ
կակուղ պողպատ կոչուածով պատուած էին
ուղարկուող ծայրերը:

Այս փորձերուն մէջ, նաեւ անոնց մէջ որ
կատարուեցան նոյն տեղը անցեալ հոկտեմ-
բեր ամսուն, յաջողակ ուղարկ ծայրը կա-
կուղ պողպատ պատած էր: Այս հնարագի-
տութեան հայեցողական մասը սա է թէ
երբ ուղարկ ծայրը կը զարնուի տախտա-
կին, կ'արգելուի մէկդի թռչել ուղարկ
ծայրը պատող կակուղ պողպատին շնորհիւ:
Երբ ուղարկն այն ծայրը անգամ մը զրահին

կարծր մակերեսէն ներս մտնէ, կը բռնուի
նոյն իսկ տախտակին մետաղէն, եւ յետոյ
ուղարկ կրնայ չ'ջախջախուած զանգուածին
զօրութիւնը վատնել տախտակին մարմնին
մէջ:

Անցեալ հոկտեմբերին կատարուած փոր-
ձերուն մէջ Հէրլէյեան տախտակը որ կոտ-
րուած էր հասարակ 6 մատնաչափ տրամա-
գիծ ունեցող ուղարկ մը, աղուոր մը ծակ-
ուեցաւ չորս 6 մատնաչափնոց ուղարկէ
որոնց տախտակին հանդիպող երեսը կա-
կուղ պողպատով պատուած էր: Այն փոր-
ձերը որ այժմ կը կատարուին 8 մատնաչափ
եւ 12 մատնաչափ ուղարկով, պիտի դիտ-
ուին հետաքրքիր սուր աչքերով, եւ այս-
պէս վերջին առաւելութիւնը թնդանութիւն
կը մնայ:

ՊԱՅՏԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՏԵՑԵՔ

Ուրիշներու վրայ պակասութիւն գտնելը
արհեստ մըն է զոր դիւրաւ կը սովոր մարդ:
Ամէն ինչ որ ընելու էք, սա է որ փոքրիկ
ծուռ բան մը գտնէք, յետոյ մտածէք անոր
վրայ եւ աչքերնիդ միշտ անոր վրայ յառէք:
Եւ հաւ ուրիշ բան տեսնել կարող պիտի
չ'ըլլաք, բայց միայն դայն: Դիտէք որ արեւ-
ւին երեսին վրայ սեւ բիծեր կան: Ուսմը
մեծապէս հետաքրքրուած են այս բիծերուն,
վասն զի անոնք շատ բան կ'իմացնեն մեզի
օդին վրայ — ցուրտ եղանակներուն, տաք
եղանակներուն, փոթորիկներուն եւ ուրիշ
այսօրինակ բաներու վրայ: Օր մը երբ նոր
բիծ մը երեւցած էր արեւին երեսին վրայ,
մարդ մը իրիկուն մը աստեղագէտի մը գնաց
որ բոլոր օրը ուսումնասիրած էր այդ բիծը
իր հեռադիտակով: «Ինչ չքեղ օր մը վայե-
լեցինք», ըսաւ այցելուն: «Ես քիչ անգամ
արեւը այսքան պայծառ տեսած էի»: Աս-
տեղագէտը չ'փոթած նայեցաւ վայրկեան մը,
յետոյ բարձրաձայն ծիծաղեցաւ: «Դիտէք»,
ըսաւ, «որ թէպէտ ես բոլոր օրը կը գննէի
արեւը, երբեք չ'իմացայ թէ անիկա պայծա՞ւ
էր թէ ոչ: Ուշադրութիւնս այնքան զրա-
ւած էր այդ նոր երեւցած բիծը որ ուրիշ
բան չ'տեսայ. եւ իրօք, մինչեւ խօսած ժա-
մանակը արեւին վրայ այն գաղափարը ու-
նէի թէ մթին էր»: Պակասութիւն փնտռող-
ներուն ալ կերպը այս է: Կը տեսնեն բան մը
որ ճիշդ իրողութիւնը չէ. եւ կը շարունա-
կեն մտածել անոր վրայ, խօսիլ անոր վրայ,
մինչեւ որ ա՛լ ուրիշ բան չ'են կրնար տես-
նել: Եւ սակայն անոնց տեսած պակասու-
թիւնը կրնայ միայն բիծ մը ըլլալ մեծ
պայծառութեան մը մէջտեղը: Զանազն
մարդոց վրայ գտնուած պայծառութիւնը
տեսնել, եւ այն ատեն գրեթէ պիտի չ'տես-
նէք բիծերը:

ԹԻԹԵՆԻՒԻՒՄԸ ՍԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Պոսթընի ԹԵՆԻՒՄԸ թերթին մէջ թղթա-
կից մը որ է հիւանդ տիկին մը, կը պատմէ
թէ ինք ինչպէս բարեկամացաւ թիթեռնիկի
մը հետ իր հիւանդի սենեակին մէջ: Շա-
հական փորձ մը կ'ըլլայ որ եւ իցէ անձի հա-
մար եթէ ինքն ալ ձեռնարկէ նոյնն ընել:
Ամառուան սկիզբները յիշեալ տիկինը տե-
սաւ թրթուր մը որ տախտակամանին վրայ
կը քալէր: առաւ զանիկա զլիւլայր դարձած
ապակի բաժակի մը ներքեւ բանտեց որ-
պէս զի գննէր: Զարմանքով տեսաւ որ
որդը իսկոյն սկսաւ իր փոքրիկ ոտքերը
չ'ինել, «Եւ կախուեցաւ զլիւլայր՝ գինք
ծածկող բաժակին յատակէն՝ այնպիսի կեր-
պով որ երկու օրուան մէջ տեսանք բոլոր

տեսարանին փոփոխութիւնը, մինչեւ իսկ թրթռութիւն մորթին ճեղքուելը, եւ անկէ դուրս ելլելը, բոլորովին փոխուած եւ եղած ամենէն սքանչելի թափանցիկ կանաչ հարսնեակը ոսկեգոյն յատակով, Երկր-շաքարեղան վերջերը սկսաւ ընդդիմահար վիճակի փոխուել, այսինքն կորսնցնել թափանցիկութիւնը, եւ հետզհետէ տեսանք որ իր ներքեւ կը ձեւանային կուրծքը, բողկուկները (նուրբ եղջիւր), գլուխը, թեւերը եւ ստորին որովայնի մանեակները սեւ եւ կարմիր կատարեալ գոյներով: Գեղեցիկ առաւօտ մը խողակէն դուրս ելաւ թիթեռնիկ մը եղած, թէպէտ նուրբ թեւերով որ երկու դանկեկանոցէ մը մեծ չէին: Թեւերը մեծ արագութեամբ մեծցան. եւ երբ փոքրիկ արարածը իր կատարեալ հասակն ստացաւ, շատ ընտանի եղաւ: Կը սիրէր մատի վրայ ագնուել, «եւ երբ ես անգամ մը ծակեցի իր կնճիթը գնդասեղով մը եւ շաքարալորի մէջ խոթեցի, չուտ մը սորվեցաւ գտնել իր ուտեստը եւ անյագաբար սկսաւ ծծել: Քանի մը օր ետքը պատուհանէն դուրս թռաւ:»

ՅԱՆՈՒՆԻՅԱՆ ԲԱՐԵՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՍԸ

ՀԱՅ ԱՌԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆԱՅ ԱՄՊԻՈՆԻՆ ՎՐԱՅ

Քանի մը շաքար աղալ բարեբաստիկ զուգաշիպութեամբ մը ունկնդրելու հրճուանքն ու պատիւն ունեցայ Ատարազարու Ժողովարանին ամպիրոնէն Արմաշու մենաստանին քաղցրաբոյր ծաղիկներէն մին, որ բնաբան ունենալով Նէեմ. 2. 3 համարի առաջին մասն — «Գործս զոր գործեմ ես՝ գործ մեծ է, եւ ոչ Ժամանեմ իմանել առ ձեզ» — ճարտարահիւս եւ գողտրիկ բացատրութիւններով ու յուզիչ եւ մոգիչ շեշտերով խուռնամբոյ բազմութեան մը կը հասկցունէր իրական կեանքն, աստուածահաճոյ կենցաղն: Անակնկալ մէջ անշուշտ ինձ համար սքեմաւորի մը երեւումը Բողոքական եկեղեցւոյ ամպիրոնին վրայ, այլ թող ներդուի ինձ ըսել թէ մեծագոյն անակնկալ մէջ վանքի մը անձուկ սահմաններուն մէջ փակուած այդ երիտասարդ կղերի բերանէն լսել այնքան առողջ, այնքան ճշգրիտ եւ այնքան օգտաշատ ասութիւններ համաձայն Աւետարանի փրկարար ոգւոյն այնարհային կեանքի վերաբերմամբ:

Ասկէ յառաջ երկիցս լսած էի այդ նորածիլ ծաղիկն, դեռաւոր հայրիկն, տեղւոյս երիտասարդաց լսարանին եւ Բարձր. Վարժարանին բեմերէն եւ ապաքէն սքանչացած իր լուրջ, շնորհալի եւ իմաստալից ուղեբձնեւորուն վրայ, այլ իմ հիացումս աւելի մեծ եղաւ երբ գտայ զնա ոչ միայն կարող խրատականներ եւ կամ յորդորներ խօսելու եւ րիտասարդութեան մը եւ կամ դպրոցի նստարաններու վրայ ծռող միտք, սիրտ եւ հոգի միանգամայն մշակող պատանեկութեան մը, այլ եւ կարող առ ինքն ձգելու հանուր Ժողովրդեան մը անկեղծ յարգանքն ու սրտագին համակրանքն ճշմարիտ վարդապետի մը յատուկ ոչ թէ ճշմարտանման այլ ճշմարիտ արտայայտութիւններով: Եւ ես կարծես ընական զգացմամբ մը — երախտագիտութեամբ — զեղուն կ'անձկայի ի համարոյ մատչիլ Գեր. Օրմանեան սրբազանի եւ հայր Ե. Դուրեանի աջաց խոնարհաբար, որք տէր զարգացեալ մտաց եւ գիտակից Ժամանակին բազմապիսի պահանջմանց՝ շանացած էին պատրաստել այնպիսի վարդա-

պետներ, որոնք գիտեն իրենց Ժողովրդեան կարօտութիւնները եւ պէտքերը եւ յօժարութիւն եւ կարողութիւն ունին զանոնք լեցնելու:

Ասոնք էին իմ տպաւորութիւններ ու մտածումներ այդ քարոզի առթիւ եւ տեսայ թէ նոյնը եղած էին, առանց բացառութեան, բոլոր ներկայից տպաւորութիւններն ու խորհրդածութիւններն:

Իբր երկուքուկէս ամիսներ բոլորած էին այդ անուշիկ օրէն ի վեր եւ անա հայր Մուշեղ Աբրովբեանց, քնիկ Արսլանպէկցի, որ հազիւ վայելած է քսանհեօթն գարուններ, կայտառ ու զուարթ դարձեալ կ'երեւի Պարտիզակի մէջ լսարանական յանձնաժողովին մասնաւոր խնդրանքը ու հրաւիրաւ նօք ամսոյս 13/23ին: Յաջորդ օրն, կիւրակէ, կէսօրէ յառաջ ծափերու անընդհատ հեղեղով մը կ'ողջունուի ազգ. վարժարանի ընդարձակ սրահին մէջ, ուր խոնուած էր արդէն ստուար բազմութիւն մը ընտրեալ երիտասարդաց ու չափահասից: Սովորական մաղթանքէն վերջ հայր Մուշեղ ոտքի ելլելով, եւ մաս մը կարդալով Երեմիայի մարգաէութենէն, կը սկսի իր հոգեշունչ ուղեբձն սահուն եւ հաճելի ոճով, պարզ եւ մեկին տրամաբանութեամբ: Յոգնել չը գիտեր այս մատղայ վարդապետը: Հազիւ կը վերջանայ երիտասարդաց լսարանը, կը սկսի անմիջապէս կանանց խօսիլ, մէկ սրահէն միւսն անցնելով հինգ վայրկեանի աննշան հանգիստէ մը վերջ, եւ կը թուէ մի պո մի եւ կը շեշտէ ազգուսպէս մարց պարտականութիւններն առ ընտանիս եւ առ մարդկութիւն:

Ժամը եօթն հասած է արդէն եւ Ժամ մը վերջ հայր Մուշեղ պիտի գտնուի Բողոքականաց Ժողովարանը գաւառին Վեր. միսիոնարին եւ Ժողովրդեան պատուարժան վարչութեանց հրաւիրմամբ: Ժողովարանին զանգակն սկսած է հնչել: Ամէն կողմէ արք եւ կանայք խուռ խուռ կը փութան հոն: Վեր. Մ. Ր. Չէյմպլըս կը սկսի Ժողովն ըստ սովորութեան, եւ անա քիչ մը վերջ հայր Մուշեղ առաջնորդութեամբ Ազարեան Տէր Մկրտիչ հօր կ'երեւի Ժողովարանին մէջ ի մեծ խնդութիւն բոլոր ներկայից եւ կը բազմի առնթեր վեր. Մ. Չէյմպլըսի: Ճեղքայր ենք մենք, մէկ հօր որդիք՝ երգը կ'երգուի եռանդով: Յետ այնորիկ վեր. Նախագահն կը ներկայացնէ զհայր Մուշեղ առաջնորդով, սակայն, որ նախ երգուի «Այստե՛ր ամենայն» հոգեշունչ շարականն: Կ'երգուի այն եւս, որպէս պարտ է, դիւթող ու յափշտակող ներդաշնակութեամբ եւ ապա հայր Մուշեղ յոտնկայս՝ ընաբան ունենալով իւր եւ բովանդակ աշխարհի անզուգական եւ մէկհատիկ վարդապետին լեւրան աննման քարոզին հետագայ մասն — «Երանի որ հալածեալ իցին վասն արդարութեան, զի նոցա է արքայութիւն երկնից» — կը սկսի խօսիլ եւ յորդորել հօր մը պէս, թէեւ նորատի:

Երբ վերջացուց, Ժողովուրդը կարծես թովուած էր:

Պարտիզակ

Ապրիլ 20, 1896

ՏԻԿԻՆ ՍԱԹԵՆԻԿ ՊՈՒԼՈՒԹԵԱՆ

Քաղաքիս հարաւային կողմն ինկող Նորտուզ գաւառակի Շամանց գիւղի բնակիչներէն Պարտասարեան ընտանիք հալածանքէ բռնադատեալ 1879ին վերջնականապէս դուրս կ'ելլեն իրենց գիւղէն եւ քաղաքիս մէջ կը

հաստատուին: Սոյն գերդաստանի անդամներէն Սաթենիկ անուն փոքրիկ աղջիկ մը յայնժամ առ ի չգոյէ աղջկանց վարժարանի, կ'երթայ մանչերու նախակրթարան մը գրեկ կարգաւ սորվելու համար: Դպրոց կը մտնայ չամար՝ աղջիկն կը սկսի իր քաղաքացի շատ մը եղբարց վրայ ստուեր ձգել իւր անակնկալ յառաջադիմութեամբ: 1880ին միսիոնարք կը բանան աղջկանց վարժարան մը: Սաթենիկ Ժպիտ ի դէմս հոն կը վազէ: Յառաջ, յառաջ կ'երթայ եւ 1887ին բարի օրիորդը հանդիսաւոր կ'երաւի կ'ընդունի իր վկայական իրեն փայլուն ուսումնաւարտ մը: Այնուհետեւ կը վարէ ամենայն յաջողակութեամբ ուսուցչական պաշտօն եօթն տարի նոյն դպրոցի մէջ, ուսկից ինքն շրջանաւարտ դուրս ելած էր: Վերջապէս օրիորդ Սաթենիկ 1894ին կ'ամուսնանայ Պ. Միհրդատ Պուլուժեանի հետ: Ընտանեկան այս նոր դպրոցին մէջն ալ շուտով գգալի կ'ընէ ամենուն իւր յառաջադիմութիւն իրեն ամուսինն եւ մայր: Սակայն տիկին Սաթենիկ կարծես թէ վազելէ յոգնած կ'ուզէ հանգիստ եւ, աւագ, Ապրիլ 14ին կուտայ իր մնաց բարեալն այս «անցաւոր եւ աղցաւոր» աշխարհին ի հասակի 24 ամաց: Հանգուցելոյն յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսն ընդհատեալ կատարուեցաւ ի ներկայութեան սպաւար բազմութեան մը:

Հոգւոյն Սրբոյ միսիոնարութիւնը կը մաղթեմք անոր սգակիր ազգականաց, բարեկամաց եւ ամուսնոյն:

Վան Կաթիկէ Եղբայր Ե
22 Ապրիլ 1896

ՊՍՏՈՒԱԿԱՆ ՇՐՈՒԷՐ ՍԸ

Իզմիրի Գերմանական Որբանոցը որոշեալ թուով (*) հայ աղջիկներ կ'ընդունի ձրի, 2-14 տարեկան:

Այս բարեհամբաւ հաստատութիւնը քաղաքիս առաջնակարգ վարժարաններէն մէկն է որ իրեն որբանոցի ճիւղ մը եւս արդէն ունի: Մասնաւորք քիչ աշխատած չեն սոյն շնորհը ձեռք բերելու մեր վերջերս որբացեալ անտէրունչ աղջիկներուն համար:

Ահաւասիկ մեծ բաղդ մը դժբաղդներու համար, «Երբ» Հօգն: Արդէն հոս ամէն ինչ պատրաստ է: Հոս չքեղ տան մը մէջ պիտի պատսպարուին, երկար տարիներ շնորհով պիտի դաստիարակուին, իրենց մայրենի լեզուին եւս հոգ պիտի տարուի:

Այլ եւ այլ աղքերէ մասնաւոր խնամակալութիւն մը կազմուած է այս մասին որբանոցի պատուական քոյրերուն օգնելու համար: Եւ ինչ բարեկիրթ ու աղուստիրտ քոյրեր են անոնք որ կ'աշխատին սոյն հաստատութեան մէջ: Ճշմարիտ մայր մը իր մէկհատիկը այդքան փափկութեամբ եւ ի մասնութեամբ չխնամեա, որքան այս քոյրերը արդէն կը խնամեն իրենց յանձնուածները շատ տարիներէ հետէ: Ուրիշները մեծ գումարներով կը ցանկային ձեռք բերել, մենք ձրի պիտի վայելենք:

Այժմ խորհելու բան չկայ, բայց եթէ գտնել ճամբու յարմար ընկեր մը եւ ճամբու ծախքը մինչեւ Իզմիր, եւ տեղւոյն Պոստիստանի հետ խորհրդակցելով անմիջապէս ճամբայ հանել, քանզի մեր որբերէն շատ քիչներուն համար է այս պատրաստութիւնը: Ուշացողը կը զրկուի: Բացարձակ կարօտութեան ատեն տեղւոյն միսիոնարին ձեռքով որբերու բարեկամք կարող են քիչ մը օգնութիւն եւս ընդունիլ որբերու ճամբու ծախքը համար մեզմէ:

Ղրկեցէք մեր ապագայ յոյսերը: Անոնք պիտի ըլլան տաճարին անկեան փորագրուած քարերու նման:

Իզմիր
7 մայիս 1896

Յ. Մ. ԲԱՇԵԱՆ

Սովորական աղօթքի Ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, Ժամը 8ին, Պայպլը Հաուսի մատրան մէջ:

(*) 60 որբ վեց եօթ տարեկ տեղերէ:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մայիս 11 ըստ Գրեգ. եւ Մայիս 23 ըստ Լւսն. 1896

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յառաջիկայ երեքըքաթի տեղի պիտի ունենայ Ձարին թագադրութիւնը։ Այդ կառքերը զէպրին յարակից հանգէսներն սկսան երկուշաբթի, երբ Ձարը եւ Ձարուհին որ Յունաստանի թագուհւոյն հետ նախորդ օրը մեկնած էին Սը. Փեթըրսպուրկէ՝ Մոսքուա հասան, ուր ընդունուեցան մեծ-դուքսերէն եւ օտարազգի իշխաններէն եւ ապա գոց կառքերու մէջ բազմելով գացին Փեթրովսքի պալատը որ քաղաքին դրսի կողմն է։ Եւ ընդհանրապէս եւ ասիական միւս վեհապետներէն ներկայացուցիչներն արդէն հաւաքուած են Ռուսիոյ վաղեմի ոստանին մէջ։ Գերմանիոյ Կայսեր ներկայացուցիչն է իր Հայնրիխ եղբայրը, Վիքթորիա թագուհւոյն ներկայացուցիչն է իր որդին Քոնոլթի դուքսը, եւ Իտալիոյ, Յունաստանի եւ Տանիմարքայի թագաւորներուն ներկայացուցիչներն են իրենց գահաժառանգ իշխանները։ Լուսովիկ Վիքթոր արքիդուքսը իր եղբոր մահուան պատճառաւ կարող պիտի չըլլայ Վիէնայէ մեկնիլ, ուստի եւ Աւստրիոյ Կայսրը իրեն ներկայացուցիչ ընտրեց Էռլիք արքիդուքսը։ Հանգէսներուն սկզբնաւորութենէն տասն օր առաջ Մոսքուայի պանդոկները լեցուած էին, եւ գաղտնիք մ'է թէ քաղաքը զիմով բոլոր բազմութիւնները ուր գտան օթեւան։ Գիւղային շրջանակներու կառավարիչները, քոնսլէն ու մանք տէրութեան հեռաւորագոյն կողմերէն եկած են, իրենց դիմագծի եւ հազուադէպ հանգանութեամբ չանկան տեւաւորան մը կը ներկայացնեն։ Մոսքուայի մէջ ժողովուրդ այցելուներն ամէնքը հարուստ գանակարդի չեն պատկանիր, վասն զի խումբ խումբ գիւղացիներ կը շրջագային փողոցները ոչխարի մորթ հագած, յարդէ օղակաւորներ դրած եւ ծրարներ եւ երկայն գաւազաններ բռնած։

—Աւստրիոյ Կայսեր եղբայր Քարլ Լուտովիկ գահաժառանգ արքիդուքսը մեռաւ եւ երեքըքաթի թագուհւոյն երէկ տեղի ունեցաւ։ Աւստրիական եւ հունգարական խորհրդաբանները, երբ առին այս մահուան տխուր լուրը, իրենց նիստերը դադարեցուցին ի նշան ագոյ։ Վիէնայի եւ Պուտափէշթի թատրոններն ալ փակուեցան։ Հանգուցեալը ծնած էր 1833ին եւ Կայսրէն երեք տարի պզտիկ էր։ Տարիքով իրենց մէջտեղն էր Մաքսիմիլիան արքիդուքսը որ Մեքսիկոյի մէջ մեռաւ 1867ին։ Իրենց պզտիկ եղբայրը, Լուտովիկ Վիքթոր արքիդուքս, ողջ է դեռ։ Քարլ Լուտովիկ արքիդուքսը երեք անգամ ամուսնացած էր, եւ կը թողու երեք որդի եւ երեք աղջիկ։ Իր երէց որդին է Ֆրանց Ֆերտինանտ արքիդուքսը, ծնեալ 1863ին, եւ գահաժառանգ է։ Մինչ Ֆրանց Ֆերտինանտ արքիդուքսը տկարութենէն չատ նեղուած է, եղբայրը Օթթօ որ երկու տարի միայն փոքր է տնկէ՝ առողջ կազմ ունի եւ ամուսնացած ու զաւկի տէր է։

—Միացեալ Նահանգներու Մերակոյտն ընդունեց առաջարկ մը որով կ'ուզուի իրենց Կանոնաւոր պատերազմիկ ճանչնալ Քուպայի ապստամբները։ Նոյնիմաստ որոշում մը տրուած էր առաջ։ Բայց այս երկու որոշումներուն միջեւ գործնական կարեւոր տարբերութիւն մը կայ։ Առաջինն այնպիսի բնութիւն մը ունէր որ Քիլիլընտ նախագահին կամքէն կախում ունէր գործա-

դրութիւնը, եւ Նախագահը խոհեմութիւն չհամարեցաւ զայն գործադրել։ Հիմա սակայն եթէ Նրեսի. Ժողովը տրուած նոր որոշման մէջ ձայնակցի Մերակոյտին, Նախագահն ըստ Սահմանադրութեան պիտի պարտաւորի գործադրել զայն։ Որոշման բանաձեւը, եւ մանաւանդ ճառը Մորկըն ծերակուտականին որ ներկայեց զայն, կը ծանրացնէ Միացեալ Նահանգներու եւ Սպանիոյ միջեւ եղած խնդիրը։ Սպանիական կառավարութիւնը օտար պետութիւններուն ծանուցագիր մը զրկեց խնդրոյն նկատմամբ եւ անոր մէջ չատ բաներու հետ կը յիշէ նաեւ պայթուցիկ գրեւորակները, որ ապստամբներուն համար ձեռք կը բերուին Միացեալ Նահանգներուն մէջ։ Դատն այն Ամերիկացիներուն որ Քուպայի մէջ մահուան դատապարտուեցան ապստամբներուն զէնք տարած ըլլալուն համար։ Մատրիտի գերագոյն ատենին պիտի յանձնուի։ Եթէ դատապարտեալները մեռցուէին, Ամերիկայի մէջ հանրութիւնն այնչափ պիտի յուզուէր որ Սպանիոյ դէմ պատերազմ հրատարակելն անխուսափելի պիտի դառնար։ Դատին վերաքննութեամբ որ պիտի ըլլայ Մատրիտի մէջ՝ քանի մը չաբաթներ պիտի անցնին, եւ ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի չառարկէ եթէ յարմար պատիժ մը տնօրինուի օրինաւոր դատաստանէ մը ետքը, ուր ամբաստանեալներն իրենց զիրենք պաշտպանեն իրենց ընտրած փաստաբաններուն ձեռամբ եւ պատեհութիւն ունենան իրենց նպաստաւոր ապացոյց ներկայելու։

Սպանիական խորհրդարանին բացման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ անցեալ շաբթու, կարգացուած գահաձառը բնականապէս կարեւոր տեղ մը տուաւ Քուպայի խնդրոյն։ Թագուհին կը յայտարարէ թէ ապստամբութիւնը տկարանալով վրայ է եւ թէ բարենորոգումներ պիտի մուծուին կղզւոյն կառավարութեան մէջ, բայց խաղաղութեան վերահաստատուելէն ետքը։

—Թրանսվալի կառավարութեան կողմէ դատապարտուած մարդոց դատաւճռին վերաբերեալ հեռագիրներն հակասական են։ Հեռագիր մը կը հաղորդէր թէ առաջ մահուան դատապարտուած չորս անձինք հինգ հինգ տարի եւ մնացեալ 59ը մէյմէկ տարի պիտի բանտարկուին։ Ուրիշ հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ չորսին մահապարտութեան վճիռը եռամեայ բանտարկութեան պիտի փոխուի։ Ուրիշ հեռագիր մը եւս կը ծանուցանէ թէ բանտարկեալները պիտի արտաքսուին։ Վերջին հեռագիրը կ'ըսէ թէ մահուան դատապարտուած չորս անձներուն պատիժը 15ամեայ բանտարկութեան փոխուած է, իսկ մնացեալներուն համար որոշում տրուած չէ դեռ։

—Պուլուայոյի գաղթականները աղերսագիր մը զրկած եւ խնդրած են որ չընդունուի Մը. Սէսիլ Ռոսսի հրաժարականը Ինքնավար Ընկերութեան տնօրէնի պաշտօնէն, ըսելով թէ վստահութիւն չունին որ այդ ընկերութիւնն յաջողի եթէ զուրկ մնայ անոր առաջնորդութենէն։ Անգղիական հարաւային Աֆրիկէի մէջ մեծ գոհունակութեամբ կարգացուեցաւ Մը. Չէյմպորէի ճառը, որով Դաղթային նախարարը Խորհրդարանին մէջ գովասան ըրաւ այն ծառայութիւններուն զորա Մը. Ռոսս մատուցած է Մեծին Բրիտանիոյ։ Սակայն Թրանսվալի Քրիկըր նախագահը չատ դարձացաւ որ պաշտօնապէս կը պաշտպանուի մէկը օր յայտնապէս

աչք խփեց Տը. Չէյմպորէի արշաւանքին։ Մաթապէշներու նոր կռիւներ կը ծանուցուին որոնց մէջ այդ ապստամբները չարաչար յաղթուած են։

—Հակամիսիոնարական շարժում մը տեղի ունեցաւ Քիանկեանի մէջ ի Զին։ Բողոքական առաքելութեան մը շէնքերը կողոպտուեցան եւ այրուեցան, բայց միսիոնարներն ազատուած են։

—Պերսիի մէջ հիմա ցուցահանդէս մը տեղի կ'ունենայ ի պատիւ ծաղկախառի դէմ առաջին պատուաստին հարկւումեակին։ Սիւնդարք Անգղիացւոց պատուաբեր չհամարիր որ այս կամ անոր հաւասար հանդիսական բան մը տեղի չունեցաւ Անգղիոյ մէջ։ Պատուաստի գիւտին պատմութիւնը հետեւեալն է։ «1796 մայիս 14ին Էտուըրտ Չէյնըր, գաւառացի համեստ բժիշկ մը այն ժամանակ, որ իր արուեստն ի գործ կը դնէր Կլըսթըրշիր գիւղաքաղաքին մէջ, իր բոլոր քաջասրտութիւնն ամփոփելով համարձակեցաւ փորձի ենթարկել իր նոր գաղափարը որուն վրայ տարիներէ ի վեր խորհած էր։ Կովի ծաղկախառէ վարակուած աղախնոյ մը ձեռքէն առնուած պատուաստով պատուաստեց ութ տարեկան մանչ մը։ Վեց շաբաթ ետքը այս փորձարկութեան աղբեցութիւնը փորձի ենթարկեց՝ նոյն մանչը ծաղկախառի հիւթով պատուաստելով։ Պէտք է յիշել թէ այն ժամանակ ծաղկախառի դէմ պաշտպանութիւնը ընդհանուր սովորութիւնն էր արուեստական կերպով այդ հիւանդութիւնն առնել։ Չէյնըրի մեծագործութիւնն եղաւ կովերուն վրայ դիտուած ախտին վերին աստիճանաւ մեղմ բայց գրեթէ նոյնչափ աղբու ձեւն առնել ատոր տեղ։ Իր առաջին փորձարկութիւնը կատարեալապէս յաջողեցաւ։ Մանչը ծաղկախառի ժահրէն չփնստուեցաւ։ Նոյն լուիկ եւ հանդարտ եղանակաւ ուրիշ շատ մը փորձարկութիւններ կատարուեցան եւ երկու տարի ետքը հրապարակուեցան անոնց արդիւնքները։»

—Հեռաձայնի գիւտով եւ փորձարկութիւններով համբաւեալ Փրոֆ. Պէլ հրատարակեց թէ ինք ականատես եղած է թոչեւ լու շոգեշարժ սարուածի մը փորձին, եւ կը կարծէ թէ այդ հնարքը պատմական կարեւորութիւն պիտի ստանայ։ Հնարիչն է Փրոֆ. Լանկլէ, քաթուղար Ուալինկթընի Սմիթսըններն Հաստատութեան։ Սարուածը կամ մեքենան հարկւր եարտա տրամագծով ոլորտներ կազմելով բարձրացաւ գետնէն հարկւր ոտք վեր եւ կէս մղոն տեղ կտրեց՝ ժամը քսան մղոնի արագութեամբ։ Երբ շոգին պակսեցաւ, սարուածն իջաւ անշուստ։ Փորձը քանի մը անգամ կրկնուեցաւ։ Փրոֆ. Պէլ կ'ըսէ թէ իր տեսածը բաւական է ապացուցանելու թէ օդին մէջէն մեքենայով թռչին հնարաւոր է։ Փրոֆ. Լանկլէ կ'ըսէ թէ, եթէ մեքենան մեծ ըլլայ, կարելի է շոգին քիչ սպառել խաղացուցիչի մը միջոցաւ եւ այսպէս աւելի երկար ժամանակ թռչիլ։

—Հապէշներն արձակեցին իտալական շատ գերիներ։ Կ'ակնկալուի որ քիչ ատենէն բոլոր մնացեալներն արձակուին, թէեւ կ'ըսուի թէ Մէնէլիք թագաւորը կը բաղձայ անոնցմէ մէկ քանին աշխատցնել եւրոպական ոճով քաղաք մը շինելու համար, եւ այդ աշխատութիւնը արդեւ պիտի ըլլայ անոնց արձակման։ Իտալական կառավարութեան արդի ծրագիրը չատ համեստ է։ Կառավարութիւնը երկու նաւահանգիստ պիտի ունենայ, Մանուա եւ Զուլա, եւ բանակի երկու ամուր

կեղծողները իրենց լեզուով արձանագործել են թալանի դեմ իրենց զինված համարը: Այս չորս կէտերն իրարու հետ պիտի կապուին լաւ ճամբաներով կամ երկաթուղիներով: Կ'ըսուի թէ Զօր. Պալտիսէրա յարմար դատած է 8 վաշտ զօրք եւ քանի մը հրետանի զրկել իտալիա, եւ զրկուելու զօրքերն արդէն իսկ սկսած են նաւ մտնել: Նաեւ արտօնութիւն տրուած է ծախել ջորիները որ ռազմանիւթ փոխադրելու գործածուած էին: Ծովեզերաց վրայ տաքը սաստկացած է եւ ջուրը նուազած: Այս պատճառներով այս տնօրինութիւնները փութացուցուած են: Պարաթիէրի զօրավարը զատելու համար Մասուա կանչուած գինուորական տեսնել որոշեց թէ բաւական պատճառ կայ որ անոր դէմ դատ բացուի ծանուցեալ պատերազմը մղելուն համար: Երեքշաբթի օրուան հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ իտալացիք յաղթութիւն մը տարին Թիկրէցիներուն վրայ:

Անգղիական կառավարութիւնը հրամայած է որ Հնդկաստանէ Սուաքին զօրք զրկուի, եզրկատական պահապան զօրաց տեղն անցնելու, որոնք պիտի զրկուին միանալ Տոնկուայի վրայ քաղելու նպատակաւ Վատի Հալֆայի մէջ հաւաքուող արշաւախումբին:

Աւստրիական եւ հունգարական պատուիրակութիւններն հրաւիրուած են ժողով գումարել Պոտտափէշթին մէջ մայիս 30ին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը ահանակուռ Իֆթիար պատուանշանը շնորհեց Մեծ-եպարքոս Խալիլ Բիֆաթ փաշայի եւ ահանակուռ Մեհմեդէ պատուանշանը Արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշայի:

Անգղիական զեսպան Սըր Ֆիլիփ Բըրրի երկուշաբթի Անգղիա ուղեւորեցաւ, ուր պիտի անցնէ քառամսեայ արձակուրդը զոր ստացաւ իր կառավարութենէն: Իր բացակայութեան ատեն զեսպանատան գործերը պիտի վարէ զեսպանատան խորհրդական Մր. Հըրպըրթ:

Հաճի Հասան փաշա որ երկար ատենէ ի վեր տկար էր՝ ուրբաթ գիշեր մեռաւ իր բնակարանին մէջ ի Պոլիս: Եօթանասուն տարեկան էր: Ծնուաւ Շքոտրա: Այն ատեն իր հայրը կուսակալ էր Ալպանիոյ: Երբ դեռ երիտասարդ էր, տէրութեան ծառայութեան մէջ մտաւ Արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ գործի կանչուելով: Յաջորդաբար կառավարիչ եղաւ Միտիլիի, Սազըզի, Պիղայի, Վառնայի, Բէօթահայի, Իզմիտի, Նիկտէի, Էրզրումի, Ֆիլիպէի եւ Մամուրէթ իւլ Ազիզի: Քսան տարի առաջ Ֆէլիքութեան աստիճան առաւ եւ կուսակալ կարգուեցաւ Վանի, ուր եօթը տարի մնաց: Ապա յաջորդաբար Սէլանիկի եւ Հալէպի կուսակալ կարգուեցաւ: Հալէպի կուսակալ ըլլալէն քիչ ետքը Կ. պոլիս կոչուեցաւ: Անցեալ տարի դարձեալ Հալէպի կուսակալ կարգուեցաւ, բայց միայն քանի մը ամիս կեցաւ Հալէպ եւ մայրաքաղաքս վերադարձաւ իր օրերը առանձնութեան մէջ անցնելու համար:

Կրթական նախորդ նախարար Միւնիֆ փաշա, որ Թէհրան գնաց հանգուցեալ Շահին յորեկանին առթիւ Վեհ. Սուլթանին կողմէ զրկուած պատգամաւորութեան իրեն նախագահ, Պարսկաստանի օսմ. զեսպան կարգուեցաւ փոխան Շէմսէտտին պէյի որ յետս կոչուեցաւ:

Կը հաշուուի թէ 115,000 մահմետական ուխտաւորներ արդէն հասած են Մէքքէ:

Վեհ. Սուլթանի կողմէ Զարին թագադրութեան ներկայ ըլլալու համար զըրկուած օսմ. պատուիրակութիւնը Մոսքուա հասաւ շաբաթ օր:

Ներքին գործոց նախարարութիւնը նահանգային իշխանութեանց շրջաբերական մը զրկեց Դաշիւներուն նկատմամբ: Շրջաբերականին նպատակն է արգելել վէճերը եւ ուրիշ զեղծումները որ շատ անգամ կը ծագին մուխթարներու ընտրութեան առթիւ, նաեւ անոնց զեղծումներուն առջեւ առնել մինչ կը վարեն իրենց պաշտօնը:

Օսմ. թղթատարութեան մէջ նորութիւն մը մուծուեցաւ, որուն առաւելութիւնները յայտնի են: Տեղէ տեղ զրկուած դրամները ծրարելու եղանակը բարեփոխուեցաւ: Դրամական ծրարներու համար մինչեւ ցարդ գործածուած կտուէ պարկին տեղ յարմար ձեւով թիթեղեայ տուփ մը պիտի գործածուի, թուրք թերթերուն նկարագրութեան համեմատ, այդ տուփերը կրնան պարունակել երեք մինչեւ յիսուն օսմ. ոսկի եւ քառորդ մէճիտիյէ, եւ այնպէս շինուած են որ կարելի է անոնց պարունակութիւնն իմանալ առանց զանոնք բանալ ստիպուելու: Այսպէս ապահովութիւն կ'ընծայեն թէ՛ նամակատան եւ թէ՛ զրկողին: Այս տուփերը կը ծախուին Պոլսոյ նամակատան մէջ եւ քիչ ժամանակէն պիտի գտնուին նաեւ օսմ. բոլոր նամակատուններուն մէջ:

Հետեւեալ կանոններն ընդունուեցան Գայմաշներու պաշտօնի բարձրացման նկատմամբ: Այն գայմաշները որ Միլլիյէ վարժարանի շրջանն աւարտած չեն եւ սակայն պաշտօնի բարձրացման իրաւունքն ստացած են՝ ընտրութեան պիտի ենթարկուին: Քննութեան նիւթերը պիտի ըլլան շարադրութիւն, հաշուագիտութիւն, օսմ. պատմութիւն եւ իրաւագիտական քանի մը խնդիրներ: Առաջին ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յուլիս 13 երկուշաբթի օրը ժամը 3ին ըստ Թըքաց: Քննելի անձինք Միլլիյէ վարժարանը ներկայանալու են յիշեալ թուականին, բայց պաշտօնէից ընտրութեան յանձնաժողովին կողմէ՝ մրցման մասնակցելու արտօնութիւն տուող վկայական մը ստանալու են կանխաւ:

Գայմաշերի, Արապսոնի, Նէվէհիի, Իւսկիւպի եւ Անատոլիոյ ուրիշ կողմերու երեւելիները, ինչպէս եւ նոյն կողմերու հետ առեւտրական յարաբերութիւն ունեցող քանի մը վաճառականներ, Բ. Դրան բողոքեցին այդ կողմերու նամակներուն յապաղման համար որ շատ փնաս կու տայ վաճառականութեան: Այդ բողոքներն հաղորդուած են թղթատարական եւ հեռագրական վարչութեան, որ նկատողութեան առած է զանոնք եւ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ բարելոցելու համար թղթատարական սպասարկութիւնը:

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնն աւարտեց Իւսկիւտարի, Գատըքէյի եւ Էրէնքէյի միջեւ շոգեշարժ թրամուէյ մը շինելու ծրագրին ընտրութիւնը: Յանձնառութեան գիրը եւ այն պայմանագիրը որուն նկատմամբ համաձայնած են Ներքին գործոց նախարարութիւնը եւ մենաշնորհ խնդրող Թէոտոր Ափութուլիտիս Բ. Դուռը զրկուեցան:

Լիբանանու շոգեշարժ թրամուէյներուն արտօնաւորը կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրեց թրամուէյի ուրիշ գիծ մը շինելու, որ միանայ Դամասկոս-Պէյրութի երկաթուղւոյն հետ: Հանրօգուտ գործոց

նախարարութիւնն ընդունած եւ Բ. Դրան մատուցած է այդ առաջարկը:

Պուլկարաց Էկզարքը Ֆէրիքէյի մէջ հիւանդանոց մը կառուցանելու արտօնութիւն խնդրեց օսմ. կառավարութենէն: Հիւանդանոցին շինութեան ծախքը պիտի տայ արեւելեան ուսմէլիցի Բուքիէվ անուն պուլկար հարուստ վաճառական մը: Պետական խորհուրդը, որուն յանձնուեցաւ խնդրոյն ընտրութիւնը, անոր նկատմամբ նպատաւոր տեղեկագիր մը տուաւ Մեծ-եպարքոսին:

Կայս. կառավարութիւնը նկատողութեան առաւ գանդատներն Էրէյլի ածխահանքի արտօնատէրներուն, որոնք կ'ըսեն թէ գանձին կողմէ հաստատուած ածխոյ ծանր տուրքին պատճառաւ անկարող են մրցիլ օտար արտադրիչներու հետ: Այդ տուրքը կիսով չափ զեղչուեցաւ, այսինքն 5 դահի վերածուեցաւ: Նաեւ որոշուեցաւ Էրէյլի ածխիին գործածութիւնը պարտաւորիչ ընել օսմ. ընկերութիւններու եւ կառավարական շրջանակներու համար: Կառավարութեան այս ընթացքէն քաջալերեալ նոյն արտօնատէրները, հանքերն աւելի աղէկ բանեցնելու համար, օսմ. ընկերութիւն մը կազմելու թոյլտուութիւն խնդրեցին: Օտար զրամատէրներ ալ պիտի հրաւիրուին այդ ընկերութեան միանալ:

Հալէպի անգղ. հիւպատոս Մր. Պարնըմ, որ պաշտօնով Զէյթուն կը գտնուէր, Հալէպ վերադարձաւ: Իսքէնտէրունի անգղ. փոխ հիւպատոս ալ որ Հալէպ կը գտնուէր, Իսքէնտէրուն վերադարձաւ:

40րդ գունդին հրամանատար Հաճի Նուրի պէյ որ քանի մը ամիս ի վեր Զէյթուն կը գտնուէր՝ Հալէպ վերադարձաւ:

Պրուսայէ կը գրեն թէ հունձքերն ու պտուղները այս տարի գոհացուցիչ վիճակի մէջ են եւ առատ պիտի ըլլան բաց ի դեղձէն:

Ներքին գործոց նախարարութիւնը, օսմ. երկիրներու մէջ մէկ նահանգէն միւսը գացող ուղեւորներու տրուած անցագրերէն առնուած 5 դահիկանը այդ առթիւ եղած ծախուց անբաւական համարելով, որոշեց 15 դահի բարձրացնել զայն ըստ առաջնոյն, եւ իր այդ որոշման համար հրահանգ խնդրեց բարձրագոյն իշխանութենէն:

Անատոլիոյ նահանգաց կայս. ընդհանուր քննիչ Շաքիր փաշա բարձրագոյն հրամանաւ Խարբերդ եւ Տիարպէքի պիտի երթայ եւ աչքէ անցնէ այն երկու նահանգները: Հաւանականաբար Էրզրում վերադառնալու պահուն Պիթիսի եւ Վանի նահանգներէն պիտի անցնի քննական նպատակաւ:

Կայս. Սիւսպուլ արքայանաւին մէջ եւ լեկտրական լոյսի կազմածներ հաստատուեցան: Նաւին յատակը մաքրուեցաւ եւ նորէն ներկուեցաւ: Քիչ ատենէն պիտի ելլէ նաւարանէն:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ			
Մայիս 11/23, 1896			
Գանձուիտ			23 16
Բուժելի երկաթուղի			114 25
Թահվիլթ Ե Օսմանիյէ			89
ԴՐԱՄԳ, Օսմ. ոսկին 100Է			
Մէքէտիյէ	108 16	Իւսկիւլ ԲՈՒԼ	90
Մէթալիք	97 20	Նաբուլէս	87 49
Պէշիք	103 20	Գրեմից	51
Ալթըլըք	103	Ահք. Գ. Գ. Գ.	110 5
Մանր արծաթ	103 30	Մանթ Թիթ.	8 60

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊՈՐ ՊՅՈՋԱՆԱՆ
Ֆիկնահնքլար Եղգուշը, Ամերիկացի Խան